

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել սովորական նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Պ. Տ. Ս.

ՀԻՔՄԷԹԼԻ ՎԱՆԻՏԷ

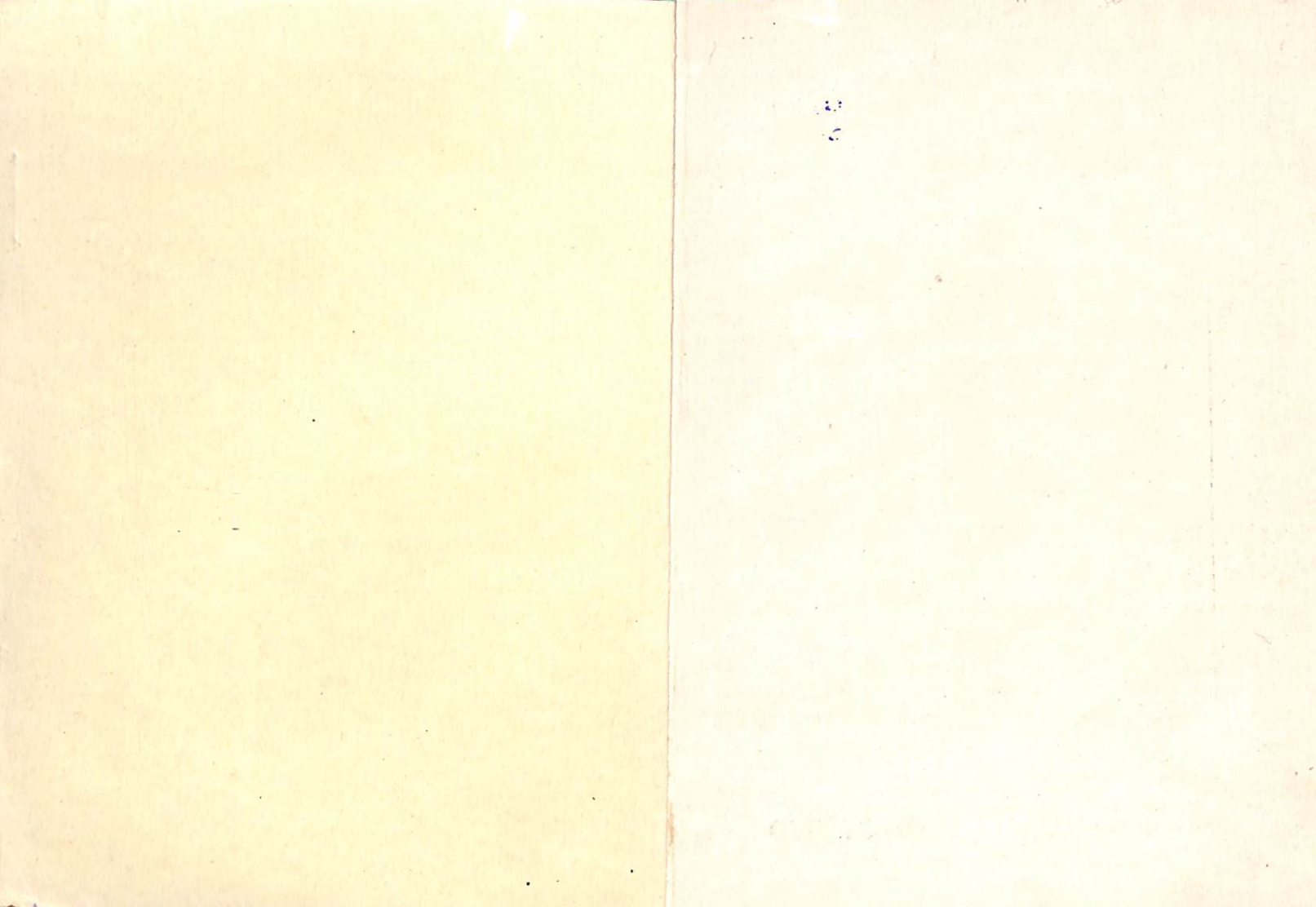
ՏՕՆ ԱՆԱՐԱՏ ՅԳՈՒԹԵԱՆ

9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1927

Մաքառա՛ալի Բաբուլիկիլէ

Պէյրուք 1927

Արատապ. Գրքէն Հրաշից Ս. Աստծնի. (Վենետիկ)

Պ. Տ. Ս.

ՀԻՔՄԷԹԼԻ ՎԱՆԻՏԻ

«Սեղամ սանա, եա լուրժ ըլա տօլու,
Բապպ սենին իլէ տիր. գարըլար արա-
սընճա միւլարեհսին. » Դուկ. 1. 28:

9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1927

Տօն Անարատ Յղութեան

2 0 0 4

Մաքալա՛այի Քարոլիֆիլէ

Պետրոս 1927

526-ԱՇ (573)

38508.67

Պեյրուք, 26 Օգոստոս, 1927.

Գերապատիւ Տէր,

Ստացայ եւ ուշի ուշով ընթերցայ Ձեր « ՀԻՔ-ՄԷԹԼԻ ՎԱԼԻՏԷ » մակագրով պրակը զոր ձօնած էք Յիսուսի եւ մեր ամենուս Օգոստոսի առ մօր Ս. կոյս Մարիամ Աստուածածնայ:

Ձեր « ՀԻՔՄԷԹԼԻ ՎԱԼԻՏԷ » ն , Գերապատիւ Տէր , Տիրամօր նուիրուած հանելի փոքրիկ ծաղկեփունջի մը տպաւորութիւնը թողուց իմ վրաս. ծաղկեփունջի մը՝ որ կազմուած էր քրիստոնէական եւ որդիական երկիւղած ու գողտր զգացումներու զանազան անուշաբոյր ծաղիկներէ:

Իցիւ թէ անիկայ գործօն շարժառիթ մ'ըլլար նմանօրինակ բազմերանգ անուշաբոյր ծաղիկներ փթթեցնելու սրտերէն ամէն անոնց՝ որ ինքզինքնին հարազատ որդի կը դաւանին այդ երկնաւոր մօր, եւ նոյն իսկ ամէն անոնց ալ որ դժբաղդաբար իրենք զիրենք զրկած են այդ աննման մօր մայրական պաշտօնի հովանիէն:

Այս մաղթանքով կ'օրհնեմ զԶեզ ու ձեր այդ եւ
ատոր նման ուրիշ ամէն երկերը. ու մնամ

Գերապատիւ Տեառնդ

Աղօթարար

† ԱՒԵՏԻՍ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

Կաթողիկոսական Փոխանորդ
Պէյրուքի

ՀԻՔՄԷԹԼԻ ՎԱԼԻՏԷ

ԻՅՔԷ պափիրէ համբլիէ օլուպ պիր օլուլ
soylurawnaq վէ անա՝ էմմանուէլ քեսմիյէ
kskñksfir » Եսայի, 7. 14:

Ալլահա մախսուս օլան գուլլուզ վէ ուպուտիյէթ սէճ-
տէսինտէն վէ իպատէթինտէն պաշգա, էպէտի սէլամէթէ
էէթիլմէմիյէ վասըթա օլմադ իւզրէ քրիսթեանլըգտա տահա
պիր չօգ իպատէթ թարիզլէրի տախի վարտըր: Պու իպատէթ
ամէլէրինին, պու վասըթալարն պաշլըճասը, էն էմինի, էն
միւէսսիրի, կէօրլէր Սուլթանը, Ալլահ վալիտէսի աշիզ պիրբիր
Մարիամա օլան իպատէթիմլըտիր:

Եանլըզ զիւլիւմլէրէ զահիպ օլուպ, տին ու տիյանէթի պիր
ժօտա մագամընտա կէօղէտէն պաշը ատէմլէրին Ալլահ վալի-
տէսի աշիզ պիրբիր Մարիամըն ալէյհինտէ սարփէթտիբլէրի
հագաբէթ ամիզ սէօղլէրի անըն իպատէթի հագգընտա պիր
ազ թափսիլաթ վէրմէյէ պիզի մէճպուր էտիյօր:

Էյ տօղրու ճանլար, Լուսաուրիչ, Սահակ վէ Մեսրոպ,
Նարեկացի, Հնորհալի վէ Լամբրոնացի կիպի ազիզ, էվլէնա
վէ ալիմ հալապետլէրիմիզին պիզէ վազ էթտիբլէրի իմանտա
գալի տուրալմ: Օլ իմանըլէքէսիզ սագլամագ իշիւն շէճի՝

Վարդանյարմըզ դանլարնը տէօքտիւէր: «Սիգէ Ալլահն քելամընը սէօյլէմիշ օլան պէօյիւքլէրինիդի խաթրընըզա կէթիրին, վէ ծնլարըն էօմիւրլէրինին նէթիճէսինէ պագարագ իմանլարընա մալըք օլուն: Յիսուս Քրիստոս տիւն վէ պու կիւն վէ պի ալիսիճի էպէտ իւլ ապատ Տէման օ տուր: միւխթէլիֆ վէ զարիպ թալիմլէրէ ալտանմայրն:» Իպրա. 13, 7, 8, 9:

Քրիստոս էֆէնտիմիդէն ալարագ Առաքեալարըն վէ Առաքեալարտան ալարագ Հայրապետլէրիմիզին պիզէ վաղ էթտիքլէրի տօղըն տին ու տիյանէթ թալիմաթը մէվսիմ մօտասը կիպի թէպտիլ օլմալ. «Յիսուս Քրիստոս տիւն վէ պու կիւն վէ պի ալիսիճի էպէտ իւլ ապատ Տէման օ տուր: Միւխթէլիֆ վէ զարիպ թալիմլէրէ ալտանմայրն:»

Ազիզ պիքիր Մարիամա օլան իշպու իպատէթ Առաքեալարտան պէրի, Քիլիսա իչինտէ էն զիյատէ նէշվ ու նէմա պուլմուշ, էն զիյատէ ճանրըզա Փաիտէլի վէ պիզէ թէսէլլի պախշ պիր իպատէթ օլմուշտուր: Հարգ վէ զարագ քիլիսալարը, խուսուսա Հայ քիլիսալըզ, դաթօլիք վէ զայրը դաթօլիք, Ատուսաճածին վալիտէմիզին իպատէթինի տումուլլիյէթէ գապուլ վէ իճրա էտէրլէր: Յիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիզին սէվ կիւլիւ վալիտէսինի իլղէթէմէք իչիւն անըն իամ ու շէօհ-րէթինէ քիլիսալար, մէզպաշլար պինա վէ թէէսիս էթմիշլէր: Անըն պիքիրլըք Փազիլէթինտէ, իպրէթ ալարագ, խէլաս-քեարըմըզա, տաճա մագպուլ, տաճա օեամիլ պիր թարդտա խըզմէթ էտէպիլմէք իչիւն Տիսապսըզ ճանլար զիւքուր ու իւնաս, Ալլահա պիքիրլըք վալտը էտէրէք մանասթըրլարա չէքիլիպ լէյլ ու նիճար, իպատէթտէ Ալլահն վէ ճանլարըն խըզմէթինտէ էօմիւրլէրինի սարֆ էթմէքտէտէրլէր: «Պունլար

(պիքիրլէր) գուզուշուն կիթտիյի էէրէ պէրապէր արգասը սըրա կիտէրլէր:» Վահի. 14. 4:

Հարգ վէ զարագ քիլիսալարընըն 'ազիզ վէ 'ալիմ Հայրապետլէրի, չէօլլէրտէ էաշաեան միւհթէրէմ միւնգէվիլէր (ճըգ-նաւորլար) քէնտի գալէմլէրինի պու Տիքմէթլի վալիտէնին խըզմէթինէ, անըն մէճտ ու սէնասընա գուլլանմայր քէնտիլէրինէ պիր իֆթիխար վէ շէրէֆ սայմըշ ար:

ԳԸՍՄԸ ԷՎՎԷԼ

Ալլան վալիտէսի Սուրը Կոյս Մարիամա օլան
իպատէթին ասլ ու էսասը:

Ա. — Փէսք Ալլահըն կեօսքէրսիյի եօլ.

Եգեմալան Դրախտա խաթայա տիւէն ճինտի պէշերի խէլաս էթմէք իչիւն Փէտէր Ալլահ քէնտի պիլիճիք էվլատընըն պիլիմ կիպի ինսան օլուպ, էանի քեամիլէն ինսանի թապիսթըմըզա ալուպ (կիւնաս տըշարը օլարագ) տիւնեայա կէլմէսինի էպէտիլքտէն գարարլաշարըմըշ իտի: Քէլամ Ուլլահա թէն վէրմէք իչիւն պիր վալիտէ լաղըմ իտի վէ Փէտէր քէնտի Ալլահ էվլատընա վալիտէ օլմագ իւզրէ էպէտիլքտէն ճիւմլէտէն 'ազիզ պիքիր Մարիամա ինթիխապ էթմիշտիր: Պու սէպէպէ մէպնի Փէտէր Ալլահ խէլասքեարըմըզա վալի-

տէ՛ օլաճագ, սէվկիւլն գըզը, ազիզ Մարիամը էն փարլագ, էն եիւքոէք Փազիլէթ լէրն տօնաթառ:

Պիզ Աբամըն եվլատարը, ճիւղմիկտէ ադամական կիւնաս իշինտէ տիւնեայա կելիօրուզ, վաֆթիզ օլմազան եվկել զազապ եվլատարը: «Վալիտեմ պէնի կիւնաս իշինտէ համիլէ օլտու վէ կիւնաս իշինտէ պէնի տօղուրտու» Սաղմ. 50, 5: Լաքին Փէտէր Ալլաս ազիզ Մարիամա վերտիյի մէնէտի կէօզէտէրէք, եանի անըն Ալլաս վալիտէլիյի ըլաթպէսինի նսզարը իթիպարա ալարագ օնա օլ սըֆէթէ եազըշըր պիր լութֆ իհասն էթտի, Աբամըն եվլատարը արարնտա եալընըլ ազիզ պիրէր Մարիամը լէքէսիզ, ադամական կիւնաստան ազատ եարաթտը, եանի անա ըսհմիլնէ տիւշտիլիւ անտէ Աբամտան, անըն պիւթիւն եվլատարընա ինթիգալ էտէն կիւնաս, Ալլաս վալիտէսինի ճանընը գաթի'էն լէքէտար էթմէտի: Զարգ վէ զարպ քիլիսալարը խէլաս քեարըմըզն վալիտէսինէ օլան պու ազիմ վէ էմալարը լութֆիւն զիքրի ճէմիլի իշին խուտուսի պիր կիւն թախսիս վէ թալիս էտիպ հէր սէնէ օլ կիւնտէ ըէամի եօրթու վէ զիյնէթլէր իճրա էտէլլէր, եանի Անարստ Բըղլաթիւն եօրթուտու:

Խալիքիմիզ Փէտէր Ալլասըն վէ խէլապէրարըմը Զիտուս Բըխտոսուն շան ու շէրէֆի իշին վալիտէ Սուլթանըն Անարատ Զըլեթիւնու իճապ էտէր իտի, զիրա շէյթանըն փատիշահ չըզընա գարըն ճէնի աշմայա կելէն Զիտուս Բըխտոս էֆէնտիմիզն ադամական կիւնաս իշինտէ եարատըլան, վէլէվ պիր միւտտէթ իշին օլտուն շէյթանըն էսարէթի ալթընտա պուրնմուշ օլան պիր թէնտէն թէն վէպիր գանտան գան ալմասը գաթի'էն վէ ալլա ճալիզ օլմազ իտի Աթալարըն շէրէֆի

եվլատարընտըր, վէ եվլատարըն շէրէֆիտէ աթալարընտըր, եանի «Ատէմին շէրէֆի փէտէրինին իզզէթիտէն կելլը, վէ վալիտէնին խօրլանմասը եվլատընա շէրէֆիսիզ իք կէթիւրիք:» Իմաստ. Սիրագայ. 3, 13:

Պաշ քեհսին Աբիաթար Սողոմոնուն փատիշահ չըզընա սար չըգան Ագոնիանըն ըսեանընա իշթիրաք էթտի. Սողոմոն վարիսի օլտուղու թախթա ճիւլիւս էթտիյինտէ Ագոնիայը իտամա հիւքմ էթտի: Լաքին Աբիաթարը իտամ ճէզասընտան մուսաֆթուլ օնա տէտի: «Սէն Անաթուլթա չիֆթիլիյինէ կիթ, զիրա սէն էօլիւմէ միւսթահագսըն, Փաթաթ Գապպ Եհօյանըն Ահտ սանտըզընը Փէտէրիմ Գաւթիթին էօնիւնճէ կէօթիւրիւպ, փէտէրիմին չէքտիյի հէփ տէրալէրէ հէմտէրտ օլտուղուն ճիհէթլէ սէնի պու կիւն էօլտիւրմէմ:» Միւլուք. Սալիւ. 2, 26:

Սողոմոնա պու ալիճէնապ տույղույու վէրէն Փէտէր, Բէլամ Ուլլահա թէնինտէն թէն վէրէրէք օնա վալիտէ օլուպ օնա խըզմէթ էթմէսի իշին ինթիսապ էթտիյի հազըզի վէ տիրի Ահտ սանտըզը օլան, պու մութլու պիքիրի ադամական կիւնաս էօլիւմիւնտէն ազատ եարաթտը: Փէտէր Ալլաս պու հիքմէթլի վալիտէնին սէլամէթիմիզ պապընտա օլան խըզմէթինի վէ անըն շէրէֆինի պիզէ անլաթմագ իշին փէյլամպէրլէրի սէօյլէտիյօր: «Գարը իլէ սէնին արանա վէ զիւրրիյէթին իլէ անըն զիւրրիյէթի արասընա ա'տապէթ պըրադաճաղըմ, օ սէնին պաշընը եզէճէք, սէն տախի անըն թօփուղունու ըարրաճագսըն տէտի:» Թէքվ. 3, 15:

Եըլանըն պաշընը եզէճէք օլան գարը պիթթապի' Եւս

տէյիւեաի չիւնքի շէյթանն իղվասընը գապուլ էտերէք ծն-
տան մաղուպ օլտու, լաքին եէնի Նւա, եանի լուծֆ վայտե-
սի աղիզ Մարիամ իտի, զիրա հէմ բէնտիսի Անարատ Յըու-
թիւնույլա, հէմտ բէնտի էվատը խէլասբեարըմը Յիսուս
Քրիստոս ճէհէննէմի վէ շէյթանն մաղուպ էտերէք երաննն
պաշնըն էզտիլէր:

Եսայի փէյլամպէրատէ շու սէօղլէրլէ աղիզ պիքիր Մա-
րիամը սէնա էտիյօր: «Իշթէ պաքիրէ համիլէ օլուպ պիր օղուլ
տօղուրաճազ վէ անա Էմմանուէլ թէսմիյէ էտէճէք տիր:»
Եսայի. 7, 10—14:

Փէտէր բէնտիսէն խօշ կէօրիւնէն խէլասլըզ վազթըր կէլ-
տիյինտէ էմիրլէրինին իճրասը իշիւն եարաթտըղը պաշ մէլէք-
լէրտէն Գաբրիէլի Նազարէթ շէհրինտէ Իպատէթտէ Էօմիւր
կէշ իրէն Մարիամա Էօլլայօր. «Վէ մէլէք եանննա կիրիպ տէտի
Սէլամ սանա եա լուծֆըլա տօլու, Բապպ սէնին իլէ տիր. գա-
րըլար արասընտա միւպարէքսին:» Ղուկ. 1, 28. Տիւնեատա
պէօյլէ պիր սէլամ իշիտիլմէմիշ իտի, նէտէ աղիզ քիթապլար-
տա օգոճմամըշտըր: «Մարիամտա պիղիմ կիպի գարըտան
տօղմամը մը » տէյէրէք բէնտի բէնտիլէրինի Ալլահ վալի-
տէսինէ բուպար էթմէքլէ բէնտի բէնտիլէրինի եիւբսէլտիպ,
Վալիտէ Սուլթանն շէրէֆինի աշաղը ուրմազ իսթէէն ա-
ճընաճազ ճանլար Փէտէրին շէրէֆպախշ սէլամընը իշիտէրէք
հիճապ էթսինլէր: Քիթապլարը չօգ օգուրլար լաքին անլա-
մազլար, չիւնքի Ալլահն բէլամընը թէվազու վէ տօղու
պիր նիյէթլէ, աղիզ պիր եիւրէրլէ օգոճազլար: «Օլ վազըթ
(Բապպ) տէտի, կիթ պու գապմա սէօյլէ իշիթմէքլէ իշիտէ-
ճէքսինիզ ամմա անլամայաճադընըզ վէ կէօրմէքլէ կէօրէ-

ճէքսինիզ ամմա ֆէհմ էթմէյէճէքսինիզ:» Եսայի, 6, 9:

Լուծֆ ուլա տօլու (λεγαρετωμενη) եանի զանիմէթլէ
Լուծֆ ալմըշ. «Բապպ սէնին իլէ տիր» եանի ինսան էվատ-
լարը արասընտա միւսթէմնա օլարադ, Յիսուսա համիլէ օլ-
մաղտան էվիլէլ զաթէն Մարիամ Լուծֆ իլէ տօլու իտի: Գա-
րըլար արասընտա միւպարէքսին, եանի Էմմանուէլ Էօգտուր:

Բ.— Որդի Ասուածըն Ազիզ Մարիամ իլէ

օլան իրքիպարը

Խալիբիմիզ Փէտէր Ալլահ, վէ խէլասբեարըմը Յիսուս
Քրիստոս իլէ գուլարը վէ էվատլարը արասընտա օլան իր-
թիպաթ, պիր աղիզ վէ սէմափի մուհապպէթտէն Իպարէթ
տիր: «Ալլահ մուհապպէթ տիր», 1 Յօվհ. 4, 8. Պիր հու-
տուտուղ մուհապպէթլէ Փէտէր պիզի սէվմիշտիր «զիրա Ալլահ
տիւնեայը Էօյլէ սէվտիր բէնտի պիրիճիք օղունու վէրտի.»
Յօվհ. 3, 10: Յիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիզ պու «ազիմ» մու-
հապպէթի եէր իւզերինէ կէթիրմիշտիր վէ շու սէօղլէր իլէ
անը թափիթ էտիպ բէնտի մազսատընը պիզէ անլատըյօր:
«Եէրէ աթէշ գօմաղա կէլտիմ, վէ թուլթուլմասընտան զայ-
րը նէ իսթէրիմ.» Ղուկ. 12, 49:

Պու մուհապպէթ աթէշի, եանի Ալլահն մուհապպէթի
վաֆթիզ օլտուղըմուզտա եիւրէյիմիզէ եայրըյօր: «Պիզէ
վէրիլէն աղիզ Բուհուս վատըթտըյլա Ալլահն մուհապպէ-
թի եիւրէյիմիզտէ եայրըմըշտը.» Բօմ. 5, 5: Լաքին մա
էթթէսիւլի իգըար էթմէլիյիզ բի աղտմական կիւնահ

իչ ինտէ եաշատըղմըզ միւտտէթտէ օլ մուհապպէթ պիզտէ եօգ տուր, վէ չօգ տէֆալարտա պիզ քէնտի իրատէթիմիլէ կիւնահա տիւշէրէք օլ մուհապպէթի զայպ էտիպ շէյթմանա քէօլէ օլուօրուզ, « շէր բիմ կիւնահ էտէրսէ կիւնահըն գուլ ուտուր», Յօվհ, 8, 34:

Իմտի պու ճօգթալարը անլատըգտան սօնրա Որդի Աստուած Յիսուս Բրիստոս էֆէնտիմիլէն վէ ազիզ Մարիամըն արալարընտա օլան իրթիպալթը տախի անլայապիլիքիզ: Պիզի խէլաս էթմէյէ կէլէն Յիսուս էֆէնտիմիլ չէր ազիզլէյի մէնպա'ր պիւր Ալլահորը: «Զիրա պիզէ պէօլէսի ազիզ, սուշտուզ, լէքէսիզ, կիւնահքեարլարտան ալըլմիշ, վէ կէօքլէրտէն եիւճէ օլան քեահհին լազըմ իտի» Իպրա. 7, 26:

Պու քեահհինին վալիտէսի տախի ինսան էվլատլարը արաւընտա ազիզլէքտէ էմսալըզ օլմալըլըտը: «Զիրա ֆասիտ ա՝ տէմէ կիրմէմ վէ կիւնահ ըլա եանան թէնտէ սաքին օլմամ» տէյու պույուրուօյոր, հիքմէթ: Իմտա: Սորոմ, 1, 4:

Ազիզ պիքիր Մարիամ անարատ Յըպցեալ, լուծֆուլա տօրու օլուպ խէլասքեարըմըզ Յիսուսուն վալիտէսի տիր: Փէտէր Ալլահըն պաշ մէլէք Գաբրիէլին վասըթասըյլա: «Սէլամ սանա լուծֆուլա տօրու» տէտիլի վագըթ էվլատ տախի, պիւա շիւպհէ տէյոր իտի: Էյ վալիտէ «էյ մահպուպէմ, սէն քեամիլէն կիւզէլին վէ սէնտէ պիր ճօգսան եօգտուր», Ազնի' իլ աղանի, 4, 7. Ինսան էվլատլարը արասընտա Ալլահըն շու թէնպիհհին էն եիւքսէք վէ քեամիլ պիր տէրէճէտէ իճրա էտէն եալընըպու հիքմէթի վալիտէ օլմուշտուր: «Բապպը պիւթիւն գալպիտէն վէ պիւթիւն ճանընտան վէ պիւթիւն գուլվէթիտէն սէվէսին» Թէսնի, 6, 5:

Ազիզլէք ծիհէթիտէն պաշգա, թագի'ալթըյլա էն սըգը պիր տէրէճէտէ Յիսուսու Ազիզ Մարիամա, վէ Ազիզ Մարիամը Յիսուսա պիրլէշտիրէն մուգատտէս պիր պաղ տահա վար տըր վէ պու պաղ, պու իրթիպալթ իսէ վալիտէյի էվլատընա վէ էվլատը վալիտէսին պիրլէշտիրէն մուհապպէթտիր: Խէլասքեարըմըզ Յիսուս Ազիզ պիքիր Մարիամըն թէնինտէն թէն ալըպ օնա էվլատ օլուօյոր: «Հօղին Սուբուռն գուլվէթիլէ Ազիզ Մարիամ Բէլամ Ուլահա թէն վէրէրէք օնա վալիտէ օլուօյոր: «Իշթէ բահմիտէ համիլէ օլուպ պիր օղուլ տօղուրաճագսըն վէ օնուն իսմինի Յիսուս թէսմիլէ էտէճէքսին», Ղուկ: 1, 31: Խէլասքեար Յիսուս Ազիզ պիքիր Մարիամա վէ օնուն իտարէսինէ թէսլիմ օլմուշ օնա իթա'ալթ էտիյոր. «վէ օնլարա իթա'ալթ էտէր իտի», Ղուկ, 2, 51:

Պու հիքմէթի վալիտէ վէ ազիզ Յօվսէփ Յիսուսու պէօյիտիլէրէ: օնուն հայաթընը մուհաֆաղա իչիւն անը Մըլըրա գաշըրըրլար: Գալիլիանըն կանա շէհրինտէ վագը օլան տիւլիւնտէ Յիսուս էֆէնտիմիլ իլք միւճիգալթընը վալիտէսի Մարիամըն իսթիրհամը իւզէրինի իճրա էյլէտի: Յօվ, 2, 1—11:

Յիսուսուն խաշ իւզէրինտէ էօլէճէյի սըքատա, սէվիլիլի վալիտէսի խաշըն եանընտա տուրարագ էվլատընըն հալընը կէօրիւպ անըն աճըլարընա եիւրէքտէն իշթիրաք էտէր իտի: Յիսուս իսէ էօմրիւնին սօն սանիւէլէրինտէ քէնտի աճըլարընը ունուտուպ վալիտէսինին հալընը տիւշիւնիւր իտի: Ազիզ վալիտէսինի գալըրարագ սօն վասիլէթի կիպի շու րէսմի սէօղէր իլէ. «իշթէ օղուն» — »իշթէ անան» Յօվհաննէսի քէնտի

վալիտէսինէ վէ Ազիզ Ալաիտէսինի Յովհաննէսէ սրբաբըշ էտիյօր: Յովհ. 19, 26, 27:

Գ. — Ազիզ Բուհուն Պիֆիր Մարիամա օլան բեվեհնիհիլ:

Ալահըն լուծֆու իշնտէ եաշայան սալիհ տտէմին ճանը վէ թէնի Ազիզ Բուհուն հէյ.բէլիտիր: «Եօգսա պիլմէզ-միսինիլ քի թէնինիլ սիդտէ օլան վէ Ալահտան վէրիլէն Ազիզ Բուհուն հէյ.բէլիտիր, սիլ իտէ արթըզ քէնտինիլին տէյիլ-սինիլ»: 1 կորնթ. 6. 19: Ազիզ Բուհուն հիւնահ իշնտէ եաշայան պիր ճանտա սալա սաքին օլմազ վէ պուհուն իշիւն Պօղոս Առաքեալ պիլգէ պուշուրույօր: «Ալահըն ազիզ Բուհունու կիւճէնտիրմէյին...» Իֆէս. 4, 30: Իմտի վալիտէ Սուլթան Խէյաքարմըմըզն վալիտէսի կիւնահը սալա թանրմատըզնտան տա՛իմա ազիզ Բուհուն էն միւզէյէն, էն մուգատտէս տաճարը օլմուշտուր: «Ալէլին հէմշիրէմ գափալը պաղէ տիր. գափալը փունար. վէ միւհիւրլէնմիլ չէյմէ տիր»: Ազնիյ. իւլ աղանի, 4, 12:

Եւայը ալտատան երլան պու գափալը պաղչէյէ սալա կիրէմէմիշտիր. վէ չէյթան պու գափալը պուհնարա, պու միւհիւրլէնմիլ չէյմէյէ քէնտի կիւնահ վէհիլինի տալա տէօրէմէմիշտիր:

Ազիզ Բուհուն Պիքիր Մարիամա օլան թէվէճճիւհիւնիւ Գաբրիէլ մէլէ.բ չէօյլէ պիլգէ անլատըյօր: «Ազիզ Բուհուն սէնին իւզէրինէ էնէճէք վէ թաալանըն գուտրէթի սանա սայէպան

օլաճագաթր. պուհուն իշիւն սէնտէն տօղաճագ օլան Ազիզ Ալահըն էվլատը չաղըրըլաճագաթր»: Ղուկ. 1. 35: Բապպ Եհովա մէսքէնի գուրուպ անը մէս Վէ Ահարոն իլէ էվլատըրընը.քէնահին թագաիս էթմէսի իշիւն Մովսէս մարգարէյէ էմր վերմիշ իտի: Բապպըն էմրի իճրա վէ իբմալ օլտուղունտա «պուլուլթ ճէմա,լթ չատըրը իւզէրինտէ տուրտու վէ մէս.քէն Բապպըն ճէլալըյլա մէմլու օլտու», Խուր. 40, 34.

Քէզա սէմալի բուշան պուլուլթ, Ազիզ Բուհուն, պիքիր Մարիամըն իւզէրինէ էնիյօր վէ քէլամ Ուլահ անտէն թէն ալըպ, պու հագըգի մէսքէն Փէտէրին ճէլալըյլա մէմլու օլույօր: «Վէ քէլամ թէն օլուպ պիլգտէ սաքին օլտու. վէ Փէտէրտէն միւլթէվէլիտ պիրիճի.ք էվլատըն ճէլալը կիպի լուլթուլթ վէ կէրչէ.ք.Լիք իլէ տօլու ծնուն ճէլալընը կէօրտիւք.» Յովհ. 1, 14:

Հիքմէթլի վալիտէմիլին իպատէթի պապընտա Հոգին Սուրբուն պիլգէ վէրտիյի շու տէրսի տախի էյիճէ անլայըպ խաթըրմըլտա սագլայալըմ: Ազիզ Մարիամ քէնտի ագրապսը Եղիսաբէթին ինթիյար հալընտա համիլէ օլտուղունու Գաբրիէլ մէլէքտէն խապէր ալտըրը անտէ քէնտի բիւթպէսինի, քէնտի Ալահ վալիտէլիյի աղամէթինի պիլթարաֆ էտիպ թէվաղու իլէ Եղիսաբէթին խանէսինէ զիյարէթէ կիթաի: Եղիսաբէթ քէնտինէ զիյարէթէ կէլէն Մարիամըն սէյամընը իշիթտիյինտէ չօճուգ ծնուն բահմիտտէ սըշրատըր, վէ Եղիսաբէթ Ազիզ Բուհուն մէմլու օլուպ էիւքսէ.ք պիր սէս իլէ չաղըրարագ տէտի: «Յէն նիտա պէյնիտէ միտարիքսին, վէ սէնին բահմիյին մէյվէսի տալի միւպարէքտիր, վէ պուպանա նէ տէն օլտու.քի Բապպըմըն վալիտէսի եանըմա կէլսին. զիրա իշթէ սէլամըյլըն սէսի գուլաղըմա տէյտիյի կիպի

չօճուգ ըստմանե սեփականեան սընքատը:» Ղուկ. 1. 39—45:

Ազիզ քիթապը չօգ օգուտուգլարնտան տօլալը հէմ իթիթիսար էտիպ հէմտէ վալիտէ Սուլթանը պիր թազըմ մանթըզը թէմսիլըլէ ատի պիր գարը նաղարընտա կէօղէտէն պիշարէ ճանլար օգուտուգլարընտա պիրաղ տըզգաթ էթաինլէր: Քիթապը Մուգատտէսի Ալլահն ըստ հիւն օգուտունլար: Քէնտիլէր ճիւմէտէն ազիզ Մարիամը իղլէթլէմէք իսթէմէթըլլար: Ազիզ ըստ հիւն անը սէնա էթտիրմէք իշինն Եղիսաբէթի սէօյլէտիյօր. « Եղիսաբէթ Ազիզ ըստ հիւն մէմլու օլուպ... Մարիամըն սէլամընն սէսինն անըն ըստման տէրի չօճուգ հարեքէթէ կէլիյօր... սէն գարըլար արասընտա միւպարէքսին.....

Բապպըն վալիտէսինին քէնտիլնէ գիյարէթ էթմէսինի Եղիսաբէթ վէօյիւք պիր պախթ սայըյօր: Եղիսաբէթի ըստ հիւն իլէ տօլտուրան, Եղիսաբէթէ իսան վէրիպ Մարիամը սէնա էթտիրմէ Ազիզ ըստ հիւն անսը օլույօրտա պիրատէր վէ հէմէրէլէրէ, Եղիսաբէթին սէօղլէրինն վէ անըն տուլղուտունա գըտտ տուլղու վէ լիսան վէրիյօր:

Ազիզ ըստ հիւն, Յիսուս Քրիստոս Ալլահ թէպախլ մի՞ օլմուշտուր. հաշլար օլտուն ... Ազիզ ըստ հիւն, Յիսուս Քրիստոս, «տիւն վէ պու կիւն, վէ պի ալիսիհի հպէտ իւլ ապատ հէման օ տուր.» Ղուկ. 13, 8: Եօյլէ իսէ պիրատէր վէ հէմէրէլէրի ճիւմէտէն ազիզ Մարիամա գարըն սէօյլէտէն Յիսուս էթէնտիմիլին ըստ հիւնտան ղայը պիր ըստ հիւն օլմալըտըր: Պիր թազըմ պօշ սէօղլէրէ սաֆտէրուն ճանլարը ալտատապիլիլէրէր լաքին իսմիլլէ էլլէնմէք իսթէտիլէրի Ազիզ ըստ հիւն ալտալտանմալ: «Եիւրէլէրի թէֆթիլ էտէն իսէ ըստ հիւն արգու-

լտարըն շէյլէրի պիլլէր:» Բօմ. 8, 27. Եիւրէլէրի թէֆթիլ էտէն Փէտէր, նասըլ քի եօզարըտա կէօրտիւք, վալիտէ Սուլթանըն իպատէթի խուսուսունտա, ըստ հիւն արգուլտարըն եօլու պիլլէ էօյրէթտի: Խէլսաքեարըմը Յիսուս Քրիստոս քէզա լուծֆուլա տօլու Ազիզ պիլլէր Մարիամը քէնտիլինն վալիտէ ինթիսապ էտէրէք Ազիզ ըստ հիւն արգուսունու իճրա էթտի: Ազիզ ըստ հիւն Ալլահ վալիտէսի պիլլէր Մարիամա թէպէճճիլ հէթմէսիլլէ քէնտի արգուսունու պիլլաթ քէնտիսի պիլլէ կէօթէրտի: Էյ տօլրու ճանլար քիթապ էլլէրինն էվլէրի վէ սօզագլարը կէզէն: « Սախթէ վէյլամիլէրէտէն սաղլըննըլ անլէր գօյուն էպապըլլա սիլլէ կէլիլլէր, լաքին իշէրտէն գափըք գուրտ տըլար » Մատթ. 7, 15:

Գ. — Ազիզ Հայրապետիին Ասուածաթին վալիսքիլէ վանիպ օլան իպասէք հագգընսափի բալիսալար:

Ամենատուր Երրորդսթիւնուն Ազիզ Մարիամըն իպատէթի պապընտա պիլլէ կէօթէրտիլի եօլու էյիճէ անլարըտան սօնրա պիրալտա հագիգաթէն Ալլահն ըստ հիւն եաշայան վէ անըն թէպիլիլլէ հարեքէթ էտէն ազիզ վէմիւհէթ էրէմ հայրապետիլին թալիմաթլարըն թէֆթիլ էտէլիլ: Հայ եկեղեցիմիլին հայրապետիլի վալիտէ Սուլթանըն իպատէթի խուսուսունտա պիլլէ չօգ կիւզէլ պիր իպրէթ վէ թալիմաթ պրագմըլլարտըր.

Տիւնեատա Ալլահ էն մագպուր էն մագատտէն օլան իպատէթի եանի Յիսուս Քրիստոս էթէնտիլլին գանընն վէ թէնինն գուրպանըն, Սուրբ Պապարագը, Եպիսկոպոս շու սէօղ-

էրէ պաշարը: « Եւ վասն Սրբուհայ Աստուածածնին Տէր
ընկալ զաղաչանս մեր եւ կեցող զմեզ: » — Աղիզ Աստուածա-
ճինին իշխւն օլտուն, եւ բապպ, նիյազըմըզը գապուլ էյլէ վէ
պիղի գուրթար: Հաւատամբտա տախի տիկէր շարգ վէ զարպ
քիլիսալարըյա հայ քիլիսամըլ քէնտի իմանընը շէօյլէ իգրար
էտիյօր: « Ծնաւ կատարեւրապէս ի Վարիամայ Սրբոյ Կուսէն
հոգւովն Սրբով: » Եւ վմիյէ սէօյլէնմէսի իշխւն թէրթիպ է-
տիլէն ժամերգութիւն տուալարընտա թէրէննիւմ էթտիյի-
միզ շարահանլարըն պիր գըմըր տաիմա Աստուածածին վալի-
տէմիզին շէրէֆինէ թէէլիֆ վէ հասր էտիլմիշտիր:

Պահնոյ Միծաղոսացի գի: « Եւրյծ զօրէնս բնութեան
մարդկան հրաշափառ քո ծնունդ եւ զեութիւն բնութեան ամ-
բող վասէալ եւ կուսութեանդ քո ոչ խախտեցան կնիք. հո-
գեւոր երգով զքեզ բարեբանեմք եւ փառաւորեմք զփրածին քո
զօրդին: Ձքեզ մորենի անկէզ լեառն վիմածին դուռն փակեալ
եւ աղբիւր կնքեալ նախատեսայն դուշակեալ մայր եւ կոյս. հո-
գեւոր երգով զքեզ բարեբանեմք եւ փառաւորեմք զփրածին քո
զօրդին: » Սէնին հիքմէթլի թէվլիլտիւն ինսանըն թապիաթ
գայտէսինի չէօդտիւ վէ թապիաթըն ալընը թէմամը իլէմու-
հաֆազա էտէրէք, սէնին պիքիլիլիլին մէօհրիւ պօղըմատը,
բուհանի նազլէլէրէ սէնի ալըըշարըլ վէ սէնին պիրիճիք էվ-
լատընը թէմմիտ էտէրիզ: Սէնի եանմաղ պէօյիւրթլէն, գա-
յատան հասըլ օլմուշ տաղ գափալը գափու վէմէօհրիւլի չէշմէ,
էվվէլտէն կէօրիւլիւպ թէպշիւր էտիլէն վալիտէ վէ պիքիւր, բու-
հանի նազլէլէրէ սէնի ալըըշարըլ վէ սէնին պիրիճիք էվա-
տընը թէմմիտ էտէրիզ:

Քէզա. Պահնոյ Միծաղոսացի գի: « Մայր եւ կոյս ա-

զախին Քրիստոսի որ բարեխօսք եւ միշտ աշխարհի, քեզ երա-
նեն ամենայն աղինք: Մարութաղանի եւ հարսն երկնից Մարի-
ամ, տաճար եւ աթոռ Աստուծոյ բանին, քեզ երանեն ամենայն
աղինք: Եւ այն. » Ալալտէ վէ պիքիւր, Քրիստոսուն խալալըլը
քի տաիմա տիւնեա իշխւն շէֆաաթճըսըն, ճէմի թաիֆէլէր
սէնի սէնա էտէրէք: Լէքէսիզ կէօյիւրէն վէ սէմալի կէլին, Մա-
րիամ, Քէլում Ուլահըն Տաճարը վէ թախթը, ճէմի թաիֆէլէր
սէնի սէնա էտէրէք:

Մարտիրոսաց միծաղոսացի գի թէրէննիւմիւնտէ: « Ե-
րիս խորհուրդս սոսկալիս ի քեզ տեսանի Աստուածածին
Յիզութիւն անսերմնական, ծնունդ անարատ, կուսութիւն յետ
ծննդեան մնալով անապական. օրհնութեամբ զքեզ Աստուա-
ծածին մեծաղուցանեմք. » Եւ Աստուածածին սէնտէ իւշ
տէհշէթլի էսրար միւշահատէ օլունույօր, թօխումսուզ համիլէ
օլմազ, լէքէսիզ թէվլիտ էթմէք, թէվլիտ էթտիքտէն սօնրա
պիքիւր զալըպ պօղըմմադ, եւ Ալահըն վալիտէսի, սէնի սէ-
նա իլէ թաաղիւմ էտէրիզ. »

Մարտիրոսաց միծաղոսացի գի: « Դ քեզ եմք ապաւին-
եալ, Քրիստոսի Մայր Աստուծոյ մերոյ: Որ քան զերկինս բարձ-
րագոյն Մարիամ. պարծանք եկեղեցւոյ, Քրիստոսի Մայր Աս-
տուծոյ մերոյ: Որ քան զարեգակն պայծառագոյն Մարիամ. մի
գաղարբեր բարեխօսել վասն մեր Քրիստոսի մայր Աստուծոյ մե-
րոյ: » Ալահըմըլ Քրիստոսուն վալիտէսի սանա սըղընրըլ:
Սէմալաթաան էիւքսէք, Մարիամ, քիլիսանըն իֆթիխարը
Ալահըմըլ Քրիստոսուն վալիտէսի: Սէն, կիւնէշտէն փարազ,
եւ Մարիամ, պիգիւմ իշխւն շէֆաաթ էթմէքտէն տուր օլմա,
Ալահըմըլ Քրիստոսուն վալիտէսի:

Պիրազտա տիկեր քիլիսա հայրապետէրինին վէ չօպան-
լարնըն մէտհիլէրինի տինլէյէլիմ: Որոգինոս, Մարիամըն ա-
զիզիյի հազգընտա ֆիքրինի շէօյլէպիղէ պէյան էտիյօր: « Խա-
յըր ելլանըն գէհիլլի նէֆէսի Մարիամըն ասլա լէքէլէմէտի: »
Վէ Սուրբ Երբեմ աշխի ֆիքրի շու սէօղլէրլէ անլատըյօր:
« Մարիամ անարատ օլուպ կիւնահ լէքէսինտէն քիւլլիյէն
աբի վէ պէրի տի: » Սուրբ Օգոստինոս պու հիքմէթլի վալի-
տէնին տաիմա պիքրի գալտըղընա տաիլ եազտըղընտա: « Օ
թէք պիլ դարը տըր քի տէյիլ եալընըղ րուհ իլէ իլա թէնձէ
տախի հէմ վալիտէ օլտու հէմտէ պիքրի գալտը: » Տոմասկացի
սուրբ Յովհաննէս, Մարիամ Ատուռածածինէ օլան իպատէթ
ու աշգընր շէօյլէիզհար էտիյօր: « Խաշա, եա՛ Ալլահ վալիտէ-
սի, սէմալմաթըն վէ գէմինին մուհիթէլէմ վէ էմալսըղ թէգ-
եինաթը սէնսին, Խաշա, եա՛ Ալլահ վալիտէսի սէն քեաֆֆէի
զըյալարտան փարլագսըն, հէր փարլագտան փարսըն, քեաֆ-
ֆէի ալիմ շէյլէրտէն մուալղամսըն, ճէմիի գէնկինլէրտէն գէն-
լինսին: տէհըլէրտէն տէհըլէրէ մէլէրլէր վէ քեաֆֆէի ինսան-
լար եէք տիլ եէք գէպան սանա սէնա օգուստէլար: » Սուրբ
Բերնարտոտուս շու սէօղլէրինի տախի իշիտիպ անտէն իպրէթ
ալալմ: « Խա՛ միւպարէք պիքրի սէնին շէֆգաթ ու մէրհա-
մէթիլին էնինի, պօյունու, եիւքսէրլիյինի վէ տէրինլիյինի քիմ
էօլլէ պիլլի: Շիմտիյէ գատար սէնի իմտատա չաղըրանլարըն
ճիւմլէսինէ եթիշտին, մէրհամէթիլին էնի ճիհանը դապլոյօր
անըն եիւքսէրլիյի սաեէսինտէ վաթանըմըղ սէմալմաթ պիղէ
իատէ էտիլտի. անըն տէրինլիյի սաեէսինտէ իսէ էօլիւմլէն
էէօլլէսի վէ զուլմէթինտէ օթուրան պիշարէ ճանլար խէլաա
սզուլտուլար: »

ԳԸՍՄԸ ՍԱՆԻ

Ա. — Թարիխի վագրալար:

Խէլադքեարըմըղ Յիսուս Քրիստոս, վալիտէ Սուլթան ա-
զիզ պիքրի Մարիամա օլան իպատէթիմիղին քէնտիսինէ դա-
յէթլէխօշ օլտուղունու պիղէ կէօթէրմէք իշիւն, անըն շէ-
ֆալմըյա պէօյիւք պէօյիւք հիքմէթլէր հիսապսըղ մուհի-
զաթլար իճրա էթմիլտիլ: Պու հիքմէթլի վէ թէրահիւմլիւ
վալիտէ քէնտինի իմտատա չաղըրան կերէք ֆէրլէրէ, կերէք
ճէմիէթլէրէ կերէքսէ միլլէթլէրէ քէնտի շէֆգաթընը տաի-
մա կէօթէրմիլտիլ: Ատուռածածին վալիտէմիղին իսմ ու
շէրէֆինէ ինշա էտիլէն հիսապսըղ քիլիսա վէմանաթըրլա-
րըն ասլ ու էսասընը արայաճագ օլուր իսէք, ճնլարըն պիք չօ-
ղունուն եափըլմասընա քրիսթէանլարըն միննէթտարլըղ
սէպէպ օլմուշտուր, եանի Ատուռածածին վալիտէմիղին շէֆա-
ալմ ճըլըղըյա խէլադքեարըմըղն իհսան էթմիլ օլտուղու
րուհանի վէ ճիւմանի ինայէթ վէ լւթուֆլարըն գիքրի ճէմլի
իշիւն Ազիզ Մարիամըն Նամընա պիլ չօք քիլիսալար, մանաա-
թըրլար միւհսիսաթը խայրիյէլէր պինս, եօրթուլար իհտաա
վէ տուալար թէրթիպ էթմիլշէր տիլ:

1. Բօմա շէհրիստի վիպա իլլիթի:

Պէօյիւք Գրիգոր թէմիլլէ օլունան Սրբազան Քահա-
նայապետին Փափաւըղ գէմանընտա (590—604) միւսհիշ

պիր վէպա իլլէթի պիւթիւն Եւրօփայը վէ պիլիսաստ Բօմա շէհրինի խարապ էթմէքտէ իտի: Եւզմիյէ եիւզլէրճէ տտէմլէր պիրտէն պիրէ պու խասթէլլէյէ Թութուլուպ ազ պիր միւտտէթ սօնրա ծնա դուրպան կիտէր իտիլէր: Գրիգոր Սրբազան Քաջանայապետ Տէրնէ գատարտա ապաշխարանքլար տուալար վէ սաիր պիրչօգ Իպատէթ ամէլլէրի վա՛զ վէ իճրա էթտիլտի խէտէ Իլլէթին խըշը Թէսքին օլաճազ եէրտէ տաճա գիյաստ վէխամէթ քէսպ էտէր իտի: Սրբազան Քաջանայապետ պու պէօյիւք պէլատան դուրթուլմազ իշիւն սօն պիր չարէ օլմազ իւզրէ Ազիզ Մարիամըն Հիմայէսինէ սրղընմալարընը ճէմա՛աթ Թա նասիհաթ էթտի: Պիւթիւն Բօմա Էհալիսի վէ րէիսի բուհանիլէր Մարի—Մաթօր Թա՛պիր էտիլէն քիլիսատա պուլ Լուճան վէ՞Սուրբ Ղուկասըն էսէրի տէնիլէն Ազիզ Մարիամըն պատկերինի՞ալապ ալապ իւն Հսկոռմա չըգտըլար:

Պու տինտար ճէմա՛աթըն Ալաճ վալիտէսինէ օլսն Ֆէրեատ վէ Իթիգատարընը Յիսուս Քրիստոս Էֆէնտիմիզ պօշա չըգարմատը: Ալաճ վալիտէսինին պատկերինին կէչտիյի սօգադարտա խասթէլլիյն դուվվէթի պիրտէն պիրէ գըրըլտը: Պու ա՛ղիմ Իպատէթ ալալը, Էվլէճէ Ատրիանոս շէգարըն մէգարը օլուպ, շիմտի իսէ Տրեշտակլար դուլէսի Թա՛պիր էտիլէն մաճալէ եէթ իշտիյինտէ ինսան շէքլինտէ պիր մէլէք կէօրիւնտիւ: Պու իլլէթին քեամիլէն քէսիլմէսինէ պիր իշարէթ օլմասը իշիւն մէլէք քէնտի գանը գըլըճընը գընընա սօգուլօր իտի վէ տիկէր պիր չօգ մէլէքլէրտէ աճէնկլէր իլէ շու սէօզլէրի Թէրէննիւմ էտիյօր իտիլէր: « Ուրախ լեր Թագուհի երկնից ալէլուհա » . շաղ օլ եա կէօյլէր Սուլթանը ալէլուհա: Սուրբ Գրիգոր Քաջանայապետ իսէ մէլէքլէրին սէնասընա տէր հալ

շու սէօզլէրի իլալէ էտիպ տէտի: « Բարեխօսեա վասն մեր առ Տէր ալէլուհա: » րապպա շէֆա՛աթ գըլպիլիմ իշիւն ալէլուհա:

Ատուածածին վալիտէմիզին պատկերիլլէ Մարի—Մաթօր քիլիսատարտան հարէքէթ էտէն պու Իպատէթ ալալը, Սուրբ Պետրոս Քիլիսատընտա պէօյիւք զէյնէթլէր, Ալաճ վալիտէսի պէքլը Մարիամա մուհապպէթ ալգըլարը վէ մէսէրէթլէրլէ խիթա՛մ պուլտու: Իշպըւ աղիմ քերէմին զեքրի իշիւն օլ իշիւնտէն ալէրի, գասալէթլիլէրի Թէսէլլի էտիճի հիքմէթլի վալիտէմի շին շէրէֆինէ ալթիտէքի տուա սուլում քիլիսատարտա սէօյլէնիլը: « Ուրախ լեր Թագուհի երկնից ալէլուհա — Բարեխօսեա վասն մեր առ Տէր ալէլուհա »:

2. Մարիամ իսմինիէ եօրթոռսոս:

Ատուածածին վալիտէմիզին միւշէրրէֆ իսմինին եզգէթինէ Թէէսիս էտիլէն « Մարիամ իսմի » եօրթուսուճուն տալիք ալընը պիրապ իյգաճ էտէլիմ:

« Մարիամ իսմինին » եօրթուսու պիտայէթտէ եալընըլ պաղը քիլիսատարտա խուսուսի օլարազ իճրա էտիլըր իտի: Աքին 1683 սէնէսինտէ Ինիսուսս 11ինճի փափա հաղրէթլէրի պու եօրթուճուն ուլում քիլիսա իշինտէ իճրա էտիլմէսինի Իլլա՛ն էթտի. վէ պունատա աթիտէքի վազըա՛ սէպէպ օլտու:

1683 սէնէսինտէ Թարթար Թիւրքլէրի Գարա Մուլթաֆան Էն Գօմանտար ալթընտա 200000 մաքըրլիք պիր օրտու իլէ Ալթիթիայա հիւճիւմ էտիպ Աիէննա շէհրինի մուհասէրէ ալթը՛գա ալտը: Իքի այ միւտտէթի տիւշմէնին հիւճիւմիւնէ մուլթալէ մէթ էթտիքտէն սօնրա շէհրին եղ—հէր ճիհէթ

տայանաճադ վազթը գալմատը: Էհայի իւմիտ քէսիբըլիինէ տիւշմէր իւզէրէ իտի: Տիւշմէնին շէհիրէ կիրտիյինտէ պաշ-
լարընա կիլէճէր ֆէլաքէթլէրի խաեալ էթտիքճէ ումուճէհա-
լի ֆերեաստ ու ֆիզան էտէր իտի: Քէնտիլէրինի ինսանլարտան
թէրք էտիլմիշ զանն էտէն պիւթիւն շէհիր էհալիսի կէօզլէրի-
նի քրիսթեանլարըն եարտումճըսը Ալահ վալիտէսինէ տօղու
չէվիւրէրք « Մարիամ իսմին » իմօտտա չաղըրպ, քէնտի քէն-
տիլէրինի անըն հիմայէսինէ սրփարըշ էթտիլէր: Մէմուլ էտիլ-
մէտիյի պիւր սըրտտա տաղլարըն պաշնտա պիւր քրիսթեան
պաշտաղը փարլատը, շէհիրն էհալիսի, զանն էտէրսին, եէնի պիւր
հայաթ ալտը: Լէհիսթան փատիշահը տինտար Սօպիյէս. քի
մուհասթէրէ իշինտէ պուլսնան պիշարէլ քրիսթեանլարըն իմօտ-
տընա կէլիւր:

Սօպիյէս. քի տիւշման օրտուսունուն գարըսընա քէնտի
օրտուսունուն գուրար վէ հէր թարաֆը էյիճէ քէշֆ էթտիքտէն
սօնրա, ֆերտասը կիւն իշինն հիւճիւմէ գարար վէրիւր: Հիւճիւմ-
տէն էվիլէ Սօպիյէս. քի ալեսասպահ, քիլիսպա գօշար վէ օրտտա
ասքէրլէրինին միւզաֆֆարիյէթի իշինն թագտիս էթտիքտիյի
Սուրբ պատարագ գուրպանընա պիլզաթ քէնտիսի խըզմէթ
էտիպ պիւթիւն պատարագ միւստէթիստէ Մովսէս յարգարէ
կիպի գօլլարընը խաշ շէքլինտէ սէմալաթա տօղու եիքսէլ-
տէրէր, կէօզ եաշլարըլլա կէօքէր Սուլթանը ազիզ Մարիամը
իմօտտա չաղըրըր:

Պատարագըն խիթամընտա Սուրբ Հաղորդութիւն ալա-
րագ « Իմանըն զըհըն » կէլինիպ ճէսարէթլէ օրտույա գօշար:
Սօպիյէս. քի քէնտինտէ պիւր սէմալի գուլվէթ հիսս էտէր, բապ
Յիսուս վէսնըն ազիզ վալիտէսի, զանն էտէրսին քի, Սօպիյէս-

քիյէ կէօրիւնիւպ տիւշմէնլէրի իւզէրինէ ֆիւթուհաթը քէն-
տիսինէ վատ էթմիշլէր: Սօպիյէս. քի օրտուսունա խիթապէն
շու մուլթասար նութգու իրատ էտէր: « Ըսքէրլէրիմ, Ալա-
հըն եարտըմընա վէ ազիզ պիւրի Մարիամըն հիմայէսինէ սըղը-
նարագ պիւր խալֆ տիւշմէնէ հիւճիւմ էտէլիմ: » Ալահըն
եարտըմը վէ ազիզ պիւրի Մարիամըն հիմայէսի » սէօզլէրի
ասքէրլէրէ եէնի պիւր հայաթ, մաղուպու նագապիլ պիւր ճէսա-
րէթ վէրիւր: Մուհարէպէ պաշլար... տիւշմանըն գանը սէլ կիպի
ազար: Սօպիյէս. քի ասքէրլէրի արսան քէսիլիւր: Ալահըն
եարտըմը վէ ազիզ Մարիամըն հիմայէսի անլէրի մուհաֆազա
էտէր, գարա Մուսթաֆա քէնտի ասքէրլէրինէ ճէսարէթ վէ-
րիպ տիւշմէնէ մուզապէմէթ էթմէյէ պիհուտէ եէրէ ճէհու
էտէր: Թարթար օրտուսու պօղուլուր վէ ասքէրլէրինին գըսը
ալգամը հարպ մէյտանընտա մաղթուլ գալըր, միւթէպագի
փէք քիւշիւք պիւր գըսմը իսէ ֆիւրար էտէր: Սօպիյէս. քի տիւշ-
մէնինի բեամիլէն մաղուպ էթտիքտէն սօնրա քէնտի շէհի-
օրտուսունուն հիւճիւմտէն էվիլէ պատարագ կէօրտիւյիւ քիլի-
սայա գըլաղուլատը, օրտտա « Զքեզ Աստուած գոհաբա-
նէմը ... » տուսարընը թէրէննիւմ էթտիքտի, վէ պու ալլիմ
ֆիւթուհաթը ազիզ Մարիամըն շէֆաաթ ճըլըլըլա գազան-
տըղընը թէվաղուլ իլէ իգըրար վէ իլան էթտի:

3. Լուրտ Մարտարալ

Քրանսանըն Լուրտ տէնիլէն քիւշիւք պիւր շէհիր Աստուա-
ծածին վալիտէմիզին մուճիղաթլարը սաեէսինտէ քրիսթեան
մէմլէքէթլէրտէ պիւլիւք պիւր նամ գազանըշտըր: Հէր սէնէ
տիւնեանըն հէր թարաֆընտան հիսապսըղ տինտար քրիս-

Թեանլար «Անարատ Յղացեալ» ազիզ պիբիր Մարիամըն Լուրտ-տա պուլունան քիլիսասընա ուխտա կելիրէր: Գաֆիլէ գաֆիլէ Լուրտ շէհրինէ գօշան ուխտաւորլարըն հէր պիրինին պիր տէրտի պիր տիւնյի վարտոր: Աստուածածին քէնտի քիլիսասընա ուխ-տա կելէնլէրին հիշ պիրինիտէ Թէսէլլիսի կէրի տէօնտէրմէզ՝ վէ Աստուածածինին լուծ-ֆունա նախլ օլան մուլթու ճանլար Յիսուս էֆէնտիմիզէ վէ անըն վալիտէսի պիբիր Մարիամա ալ-գըշլար, համա ու սէնալար օգույարագ քէնտի մէֆէքէթլէրինէ տէօնէրլէր: Հիսապուրզ կիւնահքեարլար տախի Լուրտա կելիւզ զայոյ էթմիշ օլտուգլարը իմանը Աստուածածին վալիտէմիդին սէղանը էօնիւնտէ Թէքըար պուլարագ եէնի պիր քրիսթեան էօմիլի պաշլամըշլարտոր:

1858 սէնէսինին Փետրուար ալընըն 11ինտէ Պէրնատէթ Սուպիրու իսմինտէ 14 եաշընտա պիր գըզ Լուրտ շէհրինին եա-գընընտա պուլունան Վալ չալընըն գըլըշընա եաղմուր սուլա-րընըն կէթիրմէքտէ օլտուզու օտուն փարչալարընը Թօփլամազա կէթմիշ իտի: Իշպու չալըն գըլըշլարը իւզէրինտէն եիւքսէլէն վէ Մասապիյէլ Թէսմիյէ օլունան դալալարըն արօսընտա քի պիր մաղարա իշինտէ պիրտէն պիրէ ազիզ պիբիր Մարիամ կէօրիւ-նիւր: Աէօլէր Սուլթանը տիզլէրինտէն աշաղը ուզուն վէ դար-տան պէեազ պիր էլպիսէ կէլինմիշ օլուպ, պաշընտա պէեազ պիր Թիւլ վէ պէլինտէ ալագլարընա գատար էնէն պիր մալի գուշագ վար իտի: Օլ գըշ մէվիսիմինտէ ազիզ պիբիր Մարիամըն ալագ-լարընըն եիւզլենտէ պիրէր տանէ Թաղէ կիւլ չէլէյի աշլըմըշ իտի: Սուրբ կոյս Մարիամ քէնտիսի ալագ իւզէրինէ տուրմուշ էլէրի կէօքսիւ էօնիւնտէ ուզուն պիր Վարդարան Թէսպիհի Թուլթարագ տուա վաղիյէթինտէ գաֆուշմուշ օլուպ սէմալի

պիր Թէպէսիւմ իլէ փաք եիւրէքլի գըզընդազա պազմազտա իտի: Պէրնատէթ ազիզ պիբիր Մարիամ պու գըեաֆէթտէ կէօրիւր կէօրմէզ եիւրէլինտէ անըն իշին ա՛ղիմ պիր մուհապ-պէթ հիսս էտէր, իպատէթի ուլանըն, տէր հալ տիզ իւզէրի կելիր վէ կէօլէրինի պու սէմալի կէօրիւնիւշէ տօղու չէվլէր-րէք տուա էթմէյէ պաշլար: Սուրբ Աստուածածին Փետրուա-րըն 11ինտէն Յուլիս ալընըն 16րընա գատար 18տէֆա կէօրիւն-միւշ վէ հէր սընըֆ էհալիտէն չօգլարը պու կէօրիւնիւշէրէ շահիտ օլմուշտուր: Սուրբ Աստուածածին պու կէօրիւնիւշէ-րինտէ Պէրնատէթէ պաղը շէլլէր Թէնպիհ էթմիշտիր: Փետ-րուար 18տէ վալիտէ Սուլթան պուլուրույօր: « Օն պէշ կիւն տէվամ իւզըն լուծ ֆէն պուրայա կելիրմիսին ... » « Աէնի պու տիւնեատա պալիթիւսար էթմէյէ վա՛տ էթմէմ, լարին էօթէ տիւնեատա: » « Պուրայա էհալի կելմէսինի արգու էտէրիմ: » Պէրնատէթին ճն պէշ կիւն միւլթ էմատիլէն օրայա կէթտիյի միւտտէթտէ օլան կէօրիւնիւշէրտէ Աստուածածին պա՛ղը ար-շուլար պէյան էտիպ Թէնպիհաթ տախի վէրմիշտիր: « Վիւնահ-քեարլար իշին տուա էտէճէքսին, կիւնահքեարլար իշին եէրի էօքէճէքսին ... » « Ապաշխարանք, ապաշխարանք, ա-պաշխարանք: » « Աէթ, քահանալարա սէօլէ, պուրայա պիր քիլիսա եափաըրընլար ... » « Աէթ շօլ չէշմէտէն սու իշ վէ եիւզիւնիւ երլոգա .. » Մարտ 25տէ Աստուածածին տէմիշ տիր: « Պէն Անարատ Յըլէթիւնում: »

Աստուածածինին, Պէրնատէթէ սուլունտան իշմէսինի էմր էթտիյի չէշմէ մուճիլաթ իլէ բէյտա օլմուշ իտի: Աստուածա-ծինին թարիֆի իւզըն մաղարանըն եաղընընտա իշա՛ր էտիլէն եէրի Պէրնատէթ էլլէյէ չուգուրլաթմըշ վէ ա՛յնի զէմանտա

սու շրջման իտի: Գիւնայր շերիֆ պու ճիւմլէ կէօրինիւշլէրի վէ
օլան վազըւալարը արիւղ ու ամիգ թէֆթիշ էթտիքտէն սոնրա
օնլարըն Ալաֆտան օլտուղունու թաստիգ վէ կէօրինէն շախ
խէ Աստուածածին պիղզաթ բէնտիսի օլտուղունու իլան էթ-
տի: Օլ կիւնտէն պէրի Լուրտ շէհրի ուլմուս միլլէթլէր իշիւն
տիւնեանըն էն մուգատտէն էն մէշհուր զիյարէթ մահէլլէրին-
տէն պիրիսի օլմուշտուր: Կէօրլէր Սուլթանընըն կէօրինտիւշիւ
մահալլէ պէօյիւք վէ կիւզէլ պիր .քիլիսա պինա էտիլմիշ: Տէր
սէնէ տիւնեանըն Տէր թարաֆընտան բէսմի ալալար թէշքիլ
էտէրէք Տիսապուր ճանլար ուստա կիլիլլէր: Լուրտ շէհրի Մա-
սապիյէլ գայալարը Տէր նէվի խասթէլլէք վէ էմրազ իշիւն
պիր սէմալի Գլինիք օլմուշտուր: Աստուածածինին պու ուստ
մահալլ ինտէթէսէլլի վէ շիֆա պուլան բուհանի վէ ճիսմանի
խասթէլլէրին Տիսապը գալէմէ կէլմէզ:

Բ. — Ալլան վալիսէսի Ազիզ պիֆիւր Մարիամը
ֆիմլէր սեվմէզ.

1. Մաղայէլ.

Սաթայէլ վէ անըն մայէթի օլան շէյթանլար Աստուածա-
ծինին պիրինճի տիւշմէնի օլմուշտուր: Շէյթան Աստուածածին
վալիտէմիզ Տիշ պիր վազըլթ սէվէմէզ: Պու աղիզ պարիւրէյէ
իհսան էտիլէն բիւթպէ օնա վէրիլէն մէմուրիյէթ, օնու շախ
վէ ֆաղիլլէթլէրի շէյթանըն մէսլէքինէ .քիւլլիյէն զտտ արը:
Շէյթան ճանլարը գայ՝ էթմէյէ չալըմայր վաղիֆէ էտիւնմիշ.
Աստուածածին իսէ ճանլարը շէյթանըն էսարէթ ինտէն թախ-

լիս էթմէյէ կէլէն իւլապէարըմը Զիսուսուն վալիտէսի օլուպ
էվաթըյա պէրապէր ճանլարըն սէլամէթի իշիւն տախմա չա-
լըմադտա արը: Շէյթանըն Աստուածածին վալիտէմիզէ գար-
շը օլան խուսուլմէթի, կիւնահ իլէ ֆաղիլլէթ, աղիզլէք արա-
սընտա օլան զտտիլլէթ նէթիճէսիտիր, կիւնահ իլէ աղիզլէք
ալինի վազըլթա վէ պիր արատա ալա օլամազ: « Գարը իւն
սէնին արանա, վէ զիւրիլլէթին իլէ անըն զիւրիլլէթի արա-
սընա աւտալլէթ պրազաճաղըմ. օ սէնին պաշընը Էգէճէք սէն
տախի անըն թօփուղունու ըրըմաճաղըն: » Թէքվ. 3, 15.

Սուրբ Աղյա Մարիամ Եննի Եւա, Ալլահ վալիտէսի, Տէմ
քէնտիսի Անարատ Զուլթիւնու իլէ, Տէմտէ Էվաթը, իւլապ-
քէարըմը Զիսուս Գրիստոս, Երևանըն պաշընը Էգիթլէրի իշիւն
պիլթթապի՝ շէյթան օնու վէ օնու Էվաթընը սէվէմէզ իտի:
Սաթայէլ քէնտի մաղուրըլուղու, իթաւաթարըլըլը իլէ Էպէտի
աթէշէ միւսթաճաղզ վէ մահրէմ օլուպ Եալանճըլըլը իլէ Ե-
ւայը իղֆալ էտէրէք պիզի տախի Տէլար էթմիշտիր:

Պու Տիքմէթլի Եննի Եւա իսէ աղիզլիյին վէ մէնէտին էն
Եիւրէք սէրէճէսին վաթըլ օլտուղու հալտէ Եննիտէ թէվաղու,
իլէքէնտինի Ալահըն խալալըլը աւտա էտէրէք մէլէյին (Է-
թիլտիյի էմրէ իթաւաթ էտիյոր: Ղուկ. 1, 38. Գիլթապը
շէրիֆ շէյթանը « Նափաք բուհ » թէմիլլէ էտիյոր: Մատթ.
12, 43. Սուրբ Աղյա Մարիամ իսէ տիւնեանըն պօղուզլուղու ի-
շինտէ պիր նատիտէ փաքըլզ զէնպալը օլմուշտուր:

2. Նիստորիոս

Պէշինճի տէհիրտէ Աստուածածինին տիւշմէնլէրինտէն
պիրիտէնէնտորիոս օլմուշտուր: Պու ատէմ Գերմանիկ (Մա-

բաշ) շէհրինտէ տիւնեայա կէլիպ 427 տէնէտինտէ Սթամպուլ եպիսկոպոստ-օլմուշտուր: Նէստորիոս ազ պիր միւտտէթ Առաքելական Սուրբ Քիլիսանքն թալիմաթընտա տէվամ էթտիք-տէն սօնրա Մարգեղութիւն թալիմաթընտ վէ Աստուածածինին « Ալլահ վալիտէսի » իսմ ու շէօհրէթինէ դարչը պիր թաղըմ էանլը շէյլէր վալի էտիպ եաղմաղա պաշլատը: « Յիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիզտէ իրի բնութիւն օլտուզու կիպի օնտա իրիտէ անձ օլմասը լաղըմաղը վէ Մարիամ մարգկային անձըն վալիտէսի տիր » տէր իտի:

Տօղու թալիմաթ իսէ շունտան իպարէթտիր: 1⁰ Յիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիզտէ իրի (բնութիւն) թապի'աթ վարաղը, էանի « Աստուածային » վէ « Մարգկային » . Յիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիզ Տէմ թէքմիւ Ալլահ տըր, Տէմ թէքմիւ ինսանտըր:

2. Յիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիզին անձը (շախսը) պիր տիր, էանի Ալլահ էվլատընըն անձը « Աստուածային » անձ: Վէ Սուրբ Կոյս Մարիամ տէյիլ մարգածին, իլլա Աստուածածին տիր:

Նէստորիոսուն պու էանլը թալիմաթը պիւթիւն Սթամպուլ շէհրինի վէ քրիսթեան մէմլէքէթլէրինի Տէեէճանա կէթիրտի: Չէօլէրտէ եաշայան ճգնաւորար Ալլահ վալիտէսինին շան ու շէրէֆինի միւտաֆա'ա վէ քրիսթեանլարը պու մէլուն թալիմաթտան սաղընտըմաղ իչիւն շէհրլէրէ կէլէրէք Նէստորիոսա դարչը սօղազարտա, ճէմա'աթ մահալլէրինտէ վալի էթմէյէ պաշլատըլար: Իսկէնտէրիյէ Փաթրիկի Սուրբ Կիւրեղ Նէստորիոսա չօգ նասիհատլար եաղտը լաբին Տիչ պիրի ֆաիտէ էթմէտի: Մէսէլէ զայէթլէ միւհիմ իտի զիրա Մարիամտան « Աստուածածին » Ալլահ վալիտէսի իսմի դալաըըըաղը

կիպի պիւթիւն իսէլատըղըմըղըն սըրըր « Մարգեղութիւն » Տիչէ չըգըլօր իտի:

Նէստորիոսուն համիսի վէ աօսթու լան Անդաքիյա Փաթրիկի Յովհաննէս Նէստորիոսա եաղտըղ նասիհատլար էօլլու մէթթուպտա պու նօղթալը շէօլլէ իյգահ էաիօր: « Պու Աստուածածին: իսմինի էաիօտ մանատընը դալաըըըաղ եատա բէտտ էտէր իտէք, պունտան թապի'ի սէլամէթիմիզին էսրար ու էսպապընը տէր էօհտէ էտէնին Ալլահ օլմատըղը զուհուր էտէր վէ Տէմտէ Քէլամ Ալլահ ինսան գըեաֆէթինի ալտըղը իչիւն Պօղոս Առաքեալըն տէտիյի կիպի, բէնտի բէնտինի Տիչ էթմէմիշ օլուր: »

Նէստորիոս քէնտի էանլը էօլունտան կէրի տուրմաղ իօթէմէտիյի իչիւն, էփէսոս շէհրինտէ « Սիւնհոդոս » պէօյիւք մէճիլա տիգտ էտիլիպ հէր թարաֆտան կէլէրէք պու մէճիլատէ հաղըր պուլունան Խպիսկոպոսլարըն սալըսը 200 տէն զիյատէ իտի: Իսկէնտէրիյէ Փաթրիկի Սուրբ Կիւրեղ Սրբազան Քահանայապետ Չէլէսթինոս թարաֆընտան պու մէճիլտէ բիեասէթ էթտի, վէ Նէստորիոսուն թալիմաթընը արիզ ու ամիլ թէֆթիշ էթտիքտէն սօնրա մէղքիւր թալիմաթը Առաքելական Սուրբ Քիլիսանըն վէ ալիլ Քիթապլարըն թալիմաթընտ մուղաեիլ կէօրտիւքլէրինտէն Նէստորիոսա վէ անըն թալիմաթընտ « Անաթէմ » լա'նէթ օգուտուլար: Պու միւ հիթէրմէմէճիսին դարարը, էանի « Աղիլ Մարիամըն հաղըղաթէն Ալլահ վալիտէսի օլտուզու » իլլան էտիլտիյինտէ հէր թարաֆտա տինտարըր Ալիմ շէնիլքլէր վէ գիյնէթլէր էտիլտըր: Մէճիլտի թէշքիլ էտէն աղիլ Հայրապետլէր քէնտի մէմլէքէթլէրինէ ա'վտէթլէրինտէ կէշտիլէրի շէհրլէրտէ օնլարը ալգըլար ի-

տիւրէր: Մարիամ Աստուածածինին եանելը լըզ բուհունա գարըն
զազանտընդ պու Ֆիւթուհաթմանն տօլայր, եանի շէյթաննն
պաշընը եզտիյի իշիւն, քիլիսայը շէրիֆ «Մէլէյին սէլամը»
թապիր օլունան «Սէլամ սանա» (Ողջոյն բեզ) տուաւնն
նիհայէթինն շու սէօզէրի տախի իլավէ էթտի «Ալլա պիբիր
Մարիամ վալիտէթ Ուլլահ, շէֆապիթ գըլ պիզ կիւնահըբար-
լար իշիւն շիմտի վէ էօլիւմիւմիւզ սաաթընտա:» Ամին

3. Բրօթեմանը

16րէնձը տէհիբտէ գուհուր էտէն պու բաֆըզըլար ազիլէ-
րին շէֆապիթընը բէտտ պիրլէ Աստուածածինէ գարըն տաիմա
խուսուսի պիր խուսուսէթ թաշըրլար: Բրօթեմանըն թա-
լիմաթընը թաւրիֆ էթմէր իշիւն պէօյիւք, պէօյիւք քիթապ-
լար եազմազ լաղըմտը: Պու հերետիկոսլարն մուգաննէն վէ
սապիթ պիր իման գանունու եօզ տուր վէ միւլէսիյէրի պու-
լունան Մարթէն Լուծէրտէն վէ անըն բէֆիզէրինտէն պէրի
Բրօթեմանըզ էլլի պին շէբլէ կիրմիշտիր, շէօյլէքի Մարթէն
Լուծէր շիմտի տիւնեայա կերի կէլէ բէնտի իճատ էթտիյի
բրօթեմանըզ պէլքի բէնտիսի պիլէ թանըյամայաճադ տըր
«Որչափ մարդիկ այնչափ կաւծիր» բրօթեմանըզտա նէ-
գատար ատէմ վար իսէ օ գատարտա ֆիբիր, վարտը:

Իշլէթ պու սէպէպտէն բրօթեմանըզն թալիմաթընը
եազմազ իշիւն պէօյիւք, պէօյիւք քիթապլար տօլուրմադ
լաղըմտը: Եանի հէր սէնէնին, հէր մէմլէքէթին, պու կէնիշ
եօլա կէտէն հէր պիր ֆէրտին այրըճա թարիսինի եազմալը:
Պուշլարա գարըն շու մուլթմասար սէօզէրլէ իթթիֆա էտէրիզ:
«Մատամքի բրօթեման պիրատէր, Յիսուս քրիստոսու Ա-

լահ էվատը տէյու պիլիյօր, վէ մաէլիֆթիւար իգրար էտիյօթ
անըն վալիտէսինի տախի սէվիպ, իզզէթլէմէլի գիրա խէլասըբա-
րըմըզ Յիսուս քրիստոս ազիզ պիբիր Մարիամը բէնտիսինն
վալիտէինթիսապ էտէրէք պիզէ իպրէթ վէրիյօր:

Բրօթեմանըզն Աստուածածին վալիտէմիզէ գարըն օ-
լահ իթիւրազլարնն ալ ու էսասընը պիրազ թէֆթիշ է-
տէլիմ:

Ա. — Իշիմէ միւնէվիեքաբ գօնուլմուս օլան պիր գուրունուն քիմսիլի:

Աստուածածին վալիտէմիզին իթիպարընը գըրըզ անըն
շէրէֆինի աշաղը տիւշիւրմէք իշիւն բրօթեմանլար Ալահ
վալիտէսինի, վազթընտա իշինն միւլէվհէրաթ գօնուլմուշ
Լաքին շիմտի պօշալտըմըզ պիր գուլթույա պէնգէտիյօրլար:
«Պիր գուլթունուն իշինտէքի ճէվահիրի գալտըրը իսէն գու-
լթունուն գըյալթի գալմազ» տէյէրէք պօշ գուլթույու Աս-
տուածածինն վէ ճէվահիրի Յիսուս էֆէնտիմիզէ թէմսիլ կէ-
թիլիյօրլար: Սալիմ պիր ազըլա մալիք օլան վէ մանթըզ
սահիպի պուլունան պիր ատէմ պու թէմսիլին նէգատար պօշ
վէ մանաորըզ օլտուղունու գօլալա անլալա պիլիր:

Ֆիթապը մուգատտէսին «Մարդեղուլթիւն» սրըրը հազ-
գընտա եազըրըզ մահալլէրի տօղուս նիյէթ վէ թէմիզ պիր
եւրէրէ իլէ թէֆէքքիւր էտէն հէր քրիսթեան պօշ գուլթու
թէմսիլինի սէօյլէյէնլէրին ֆիբրի ֆասիտ օլտուղունու տէր
հալ կէօրիւր:

Ճէվահիր գուլթունուն իշիմտէ հըֆիզ էտիլտէտի օնտան

գալորըրընտատ գութունուն ասլը զաթընտա օլան գըյմէթի ալնի գալըր, չիւնքի ձէվաճիր գութունուն ասլընը նէտէ մատտէսինի թէպտիլ էթմէզ, ձէվաճիր գութուն իչինէ գօծուլուպ գալորըրըմարըլա բէնտի ասլընտան նէտէ մատտէսինտէն գութույա պիր շէյ վէրմէզ, նէտէ գութունտան պիր շէյ ալմազ: Գութունուն մատտէսի վէ ասլը ձէվաճիրին մատտէսի վէ ասլընա, բէզա ձէվաճիրին մատտէսի վէ ասլը գութունուն մատտէսի վէ ասլընա քիւլիւնէ վէ տաթմա խարիճ գալըր: Երեսու քրիստոս էֆէնտիմիդին Աստուածածին վալիտէմիզ իւլ օլան իրթիպաթ վէ մինասիպէթի իսկ պուսուն կիպի տէյիլտիր:

Աղիզ բուճ Երեսուն վիճուտունու թէշ. քիւլ էթմէք իչինէ կէօքլէրտէն նէտէ խարիճտէն պիր թէն կէթիրմէմիշտիր: Երեսու քրիստոս էֆէնտիմիզ հոգին Նուբուն գութվէթի յէ աղիզ պիր. քիւլ Մարիամտան թէն ալմըշարը. Երեսու էֆէնտիմիզ Աստուածածինին թէնինտէն թէն վէգաւրնտան գան ալարազ օնա պիր հագըզի էվլատ վէ Աստուածածինտէ Երեսու քրիստոս էֆէնտիմիզէ հագըզի պիր վալտէ օլմուշտուր: — « Իշթէ պաբիրէ համիլէ օլուպ պիր օղուլ թէվլիտ էտէճէքտիր ... » Ե. ալի 7, 14. — « Օնուն անասը Մարիամ Երեսունէ նամգէտլի իբէն պէրապէրինձէ օլմաղտան էվլէ Աղիզ բուճտան համիլէ պուլունտու .. » Մատթ. 1, 18.

— « Պիր օղուլ թէվլիտ էտէճէք: » Մատթ. 1, 21, 25 » « Իշթէրաճմիտէ համիլէ օլուպ պիր օղուլ թէվլիտ էտէճէքսին » Ղուկ. 1, 30, 31, 35.

— « Սէն գարըլար արասընտա միւպարէքսին վէ բաճմիլին մէյվէսի միւպարէքտիր: » Ղուկ. 1, 42.

Իմտի գութուն թէմսիլինին էնի բէշինէ ույմազ վէ ման-

թըգարզ պիր տիւզմէճէ օլտուղու, քիթապը մուգատտէսին եօզարբտաքի անէթլէրինտէն, հագիգաթը արայան ճանլարա կիւնէշ կիպի աշիբեաք կէօրիւնիւյօր:

Բ. — Մարիամա պիզիմ կիպի գարքսան օղմամըսը:

Աստուածածին վալիտէմիզէ գարշը պու սէօլէրի սէօլէտէն շէյթանըն բուհունտան զայրը օլմազ. զերա « պիզիմ կիպի » իպարէսիլէ պու տէրէճէ մաղուրլանմազ, « Մարիամա գարրտան տօղմամըշմը » տէյերէք, խէլասքեարըմըզն վալիտէսինէ գարշը պու տէրէճէ հիւրմէթսիզ պուլունմազ շէյթանըն ամէլինտէն պաշգա պիր շէյ տէյիլտիր: Քէնտիլէրէ ծիւզի պիր էյիլքէ էտէն ինտանլարըլա կէօրիւշտիւբէրինտէ հանըմ ... էֆէնտի սէօլէրիլէ անլէրի թալթիֆ էթտիքլէրէ հալտէ, խէլասքեարըմըզն վալիտէսինէ « աղիզ Մարիամ » տէմէք պիլէ թէնէզզիւլ էթմէյօրլար: « Տիլէրինի երլան կիպի պիլէտիլէր. տուտագարըր ալթընտա սաղըր երլան զէհիթի վարտըր: » Սաղ. 139, 4.

Եվ վէթ, իգրար էտէրիզ: Մարիամ Աստուածածին տալի գարըրտան տօղմուշտուր, լաբին աղիզ բուճ շէհատէթ էտէրէք « օլ Մարիամ, ծիւլէտէն աղիզ, պիբիր վալիտէ, բէնտիսի շէյթանըն պաշընը եզմիշտիր. լութֆուլա տօլու, գարըլար արասընտա միւպարէք վէ օնուն բաճմիլին մէյվէսի Երեսու տուր. » տէյօր: Քէնտի բէնտիլէրի Աղիզ պիբիր Մարիամա բուպար էթմէք իսթէյէնլէրին հագըզնտա տալի Աղիզ բուհուն պէօլէ պիր շէհատէթի վարմըսը: Բրօթէսթան պիրատէր կիպի

տիւշիւնեճէք օլուր իսէք տինսիղլիյի էլէ՛ արմը օլուրուզ. զերտ
խէլաս. քեարբմըջ Եփսուս քրիստոս տախի գարբուման տօղմուշ-
տուր: Էօյլէ իսէ « գարբուման տօղմա՛րմը » մէպտէսի իւզերէ
պիղ պիղի խէլասքեարբմըջա ըուպարմը՛ էթ մէլիյիզ գարբ-
ուման տօղտուղու իշիւն խէլասքեարբմըջա առի պիր նազարլամը՝
պագմալըյըզ Հաշա! պին քէրբէ Հաշալար օլուրն. իմօի
Աստուածածին վախտէմիզէ գարշը պու թարզ Հագարէթտէ
պուլունանլարըն թութտուզարը Եօյլէն Եանլըջ օլտուղունա
հէր տօղրու ճան գանա՛թ էթ իրիբ:

Գ. — Կեօյլէր Սուլթանը Ազիզ Մարիամըն ՏԱՒՄԱ
պիֆիւր գալմը օլսուղունա գաւթը բօթեքսանըն ի՛րիբազը:

Պու մատտէ իւզերինէ ու՛մուժի, Աւաքելլահան վէ ազիզ
Քիլիսանըն թա՛լիմաթը շունտան իպարէթ տիր: « Մարիամ
Աստուածածին կերէք Եփսուս քրիստոս Էֆէնտիմիզի թէվլիտ
էթ մէզտէն էվվէլ, կերէքսէ թէվլիտ էթ տիքտէն սօնրա Ըսաիմա
վէ պիլիսագզըն պիբիր « Կոյո » գալմըշտը: Պու Հագիգաթ
տին մատտէսի տիր, վէ օնու ըէտտ ու ինքեար էտէն « հերե-
տիկոս » ըաֆըզը սալըլը: Քիլիսայը շէրիֆ պու Հագիգաթա
գարշը Եանլըջ թա՛լիմաթ գապուլ էտէնլէրի, Էօյրէտէնլէրի
« նզովլէ » էտէր. օնա աֆօրօզ օգուր:

Բրօթէսթանլար իսէ « Մարիամ Եփսուսու տիւնեայա կէ-
թիրտիքտէն սօնրա պիբիր գալմատը » իտտի՛աւընա գալթըշը-
յօրլար վէ պու Եանլըջ թա՛լիմաթլարընրտա կէօեա թաստիգ
էթ մէք իշիւն Ազիզ Քիթապըն պաղը աեթթլէրինի իսպաթ
կէթիթիթիթլար: Իմօի բրօթէսթան պիրատէրին սուփ նիէէթ:

իլէ օգուրուպ, մագաստ ալթընտա օլարագ Եանլըջ իյլա՛հաթ
վէրաիյի աեթթլէրի պիբէր պիբէր թէֆթիշ էտիպ, տօղրու
ճանլարա, օլ աեթթլէրին Հագըզի մանասընր անլատալմ:

« Եւ ոչ գիտէր (Յոլսիկի) գնա, մինչեւ ծնաւ զօրգին իւր
գանդրանիկ, Եւ կոչեաց զանուն նորա Եփսուս: » Մատթ. 1, 25.

« Աէ իյը օղլոնու թէվլիտ էտինճէյէ տէք (գասար)
մէզպուրէյի (Յոլսիկի) թանըմազ իտի: »

Բրօթէսթան պիրատէր քէնտի Եանլըջ թալիմաթընրն
պինասընը տուրտուրմագ իշիւն պու աեթթլին շու լուղէթլէրի-
նիտէ իսպաթ կէթիթիթիթ. Եանի, « իյը օղլ լաճու » վէ թէվլիտ
« Կտիմնէյէ տէք » գասար: Բրօթէսթան պիրատէր իշպու « իւք
օղլունու » վէ « տէք » (գասար) լուղէթլէրինէ գուվլէթ վէ-
րէրէք շու զարիպ հիւքմիւ վէրիթիթ: « Իւք օղլունու թէվլիտ
էտէնէ գասար թանընամը, Էօյլէ իսէ պաշգա օղլուլարրտա
օլմալը, Եանի իւք օղլունու թէվլիտ էտէնէ գասար օնու թա-
նըմամը, Էօյլէ իսէ սօնրա թանըմը: » Պէօյլէ տիւշիւնիւպ,
պու նէվլ պիր գարար վէրմէնին նէ գասար Եանլըջ օլտուղունու
անլաթմագ իշիւն իւզերինէ պինա էթ մէք իսթէտիթլէրի լու-
ղէթլէրի պիրաղ իյլա՛հ էտէլմ:

1. « ԻԼԻՔ ՕՂԼՈՒՆՈՒ » (Անդրանիկ) տէմէրէ Եփսուստան
սօնրա Աստուածածինին մութլազա պաշգա էվլատը օլտուղու
անլալըմագ, լաքին Եահուտիլէրին ինտինաէ վէ Քիթապըն
Լիսանընճա, Եանի Մովսէսական իմօնտա « իւք տօղան » ի-
պարէսի Էրքէք էվլատլար արասընտա Բապպա սունուլաճագ
էվլատը կէօսթէրի իտի: « Բապպ Մովսէսէ իսթապէն. հէր իւք
տօղանը Եանի պէնի Խարայէտէ, կերէք ինտանտան վէ կերէք
հայվանտան ըահմըն իւք տօղմուշու օնլարըն ծիւլէսինի պէնիս՛

իշիւն թագաւորի էյլէյսին, զերա օ պէնիմաիբ: » Խաւրուճ 13, 1—2, բեզա «օղուլարը իւր օղանլարընը պանա վերէսին»: Խաւրուճ 22, 29, 34, 19, 20. Բապպըն պու էմրի սէպէպինէ ԵաՀուտիլերին ինտինտէ, Մովսէսական նոմոստա «իւր օղան» (անդրանիկ) իպարէսի փէք մուհիմա իտի: Պիր գարընըն իւր տէֆա վալիտ օլտարադ տինէնայա կէթիրտիլի էրբէք էվլատ Բապպա սունուլաճադ իտի, օլ գարը «իւր օղան» օղունտան պաղա էվլատ կէթիրմէսէ պիլէ էինէտէ օլ թէք էվլատը «իւր օղան» օղուղու իշիւն մութլադա Բապպա սունուլաճադ իտի: Իմտի «իւր օղան» իպարէսինտէն Աստուածածինին Յիսուստան զայրը էվլատարը օլտուղու անլաշըմազ վէ պու իպարէյէ չօդ պէօյիւք պիր գուվվէթ վէրիլէմէլ:

2. ԻԻՔ ՕԳՂՈՒՆՈՒ ԹԷՎԼԻՏ ԷՏԻՆՃԷՅԷ ՏԷՔ (գատար) մէզպուրէյի (Թոլիսի) թանրմազ իտի: Էօյլէ իսէ իւր օղունու թէվլիտ էթտիբտէն սօնրա մէզպուրէյի (Թոլիսի) թանրմազարը, տէյօրլար Աստուածածինին տիւշմէնլերի: Պու Եանլը թալիմաթը թէքընպ էթմէք իշիւն, քիթապը մուգատտէսի քէշֆ էտերէք անըն սէօյլէմէր թարղընը վէլիսանընը էյիճէ անլալալը: Իշպու «տէք» (գատար) լուղէթլէրինին քիթապադ իքի մանասը վարտը: Էվվէլա «տէք» «գատար» լուղէթլէրի Հուտուտ ալթընտա օլան պիր վազըթ կէօսթէրիրլէր: Իշթէ պու մանաստա օգույօրուգ: «... կէօղիւմէ ույդու վէրմէյէճէյիմ, նէտէ քիրքիքլէրիմէ րահաթլըգ թաքի Յակուրուն Ալլահը, Բապպա պիր մահէլ պիր հէյթէլ պուլալըմ: » Մաղմու 131, 4, 5. Եանի Իսրայէլին Ալլահընա պիր հէյթէլ պուլունճայա գատար կէօղիւմ ույդու կէօրմէյէճէք տիր: Հէյթէլի պուլուգտան սօնրա տէմէք քի կէօղլէրի ույդու կէօրտիւ

վէ րահաթլանտը: Քէզա Հուտուտ ալթընտա օլան վազըթ կէօսթէրիր թէքըլին կիթապընտա (34, 5.) օգուտուլաճուզ շու «կէլինճէյէ տէք» իպարէսի ...

Սանիկն «իւր օղունու թէվլիտ էտինճէյէ տէք (գատար) մէզպուրէյի թանրմազ իտի» «տէք» (գատար) լուղէթի «նիշ պիր վազըթ, աւլա, աւալիմա» մանասընտա գուլանը լըր:

Թէսնիտէ քիթապընտա շունու օգույօրուգ: «Վէ անը (Մովսէսի) Մովաք տիյարընտա Բէթփիգալըն գարընարնտա պուլունան տէրէտէ տէֆն էթտի. վէ թա պու կիւնէ գատար գապընը քիմէ պիլմէլ» Թէսնի, 34, 6. «Պու կիւնէ գատար» իպարէսինտէն, Մովսէսին մէզարը սօնրա պուլունմուշ օլտուղու անլաշըմազ. զերա կիւնիւմիւզէ գատար Մովսէսին մէզարը տահա պուլունմամըշտըր:

Նոյ նահապետ «գարղայը գօյ վէրտի վէ օ չըգտը վէ Էէր Էիլգիւնտէն սուլար գուրույանա գատար լէրի տէօնմէտի. » Թէքըլին 8, 7. պուրատա իսէ գաւալը լուղէթի աւլա մանասընտա գուլանըմըշտըր, զերա սուլար գուրույանա գատար կէրի տէօնմէյէն գարղա սուլար չէքլիթիբտէն սօնրա կէրի տէօնմիւշտիւր տէնմէլ.

Եալի մարգարէ շէօյլէ Եաղըյօր: «Թա սիլ վէֆաթ էտինճէյէ տէք պու բէօթիւլիւք մութլադա սիլէ աֆվ օլունմայաճադ տըր: » 22, 14. «Մինչէ մեռանիցիք » Եանի հիշ պիր վազըթ տէմէք տիր, զերա էօյլէնէ գատար աֆվ օլունմամըշ օլան պիր կիւնահ, էօլտիւբտէն սօնրա հիշ աֆվ օլունմադ: Քէզա «վէ իշթէ պէն տինէանըն սօնունա գատար սիլգին իլէիմ: » Մատթ. 28, 20. Եանի պէն տաիմա սիլգին իլէիմ. բեզա Մատթ. 5, 18 անէթ ինտէ օգույօրուգ: «Կէօք վէ Էէր կէլինճէյէ-

անբնօրինական պիր եօթա եա պիր նօգթա կէչմէզ » եանի եեղ վէ կէօք կէչտիքտէն սօնրա նօմոս վէ փէյղամպէրլէր կէչէ-
ճէքմի տէմէլիյիզ ... Հաշա .. « Բապպըն Հազիզաթը եպէտի-
տիր » Սաղ. 116, 2.

Քիթապը մուգատտէսի Աստուածածին վախտէմիդին տիւշմէնլէրի կիպի օգուլուպ վէ անլայաճազ օլուր իսէք տին ու տիյանէթ խուսուսուստա փէք վէխիմ վէ միււէլլիմ'նէթի-
ճէլէրէ վառը օլուրուզ: Սաղմոս քիթապընտա պուլուրույօր:
« Բապպ Բապպըմա տէտի սաղ թարաֆըմտա օթուր թաքի տիւշմէնլէրինի այազլարընա պասամազ էտինճէյէ տէք: » Սաղ. 109, 1, 2: Եանի տախմա սաղըմտա օթուր տէմէքտիր, լա-
քին պու « էտինճէյէ տէք » իպարէսինէ բրօթէսթան պիրա-
տէր կիպի մանա վէրէճէք օլուր իսէք, « Քրիստոս, տիւշմէնլէ-
րինի մաղուպ էթտիրտէն սօնրա փէտէրին սաղընտէն գալ-
գաճադորը » տէմէլիյիզ ... Հաշա ! ... պէօյլէ պիր ֆիքիր պիզ-
տէն երրազ օլուն:

Հու հալտէ « իւք օղունու թէվլիտ էտինճէյէ տէք (Յով-
սէփ) մէզպուրէյի թանրմազ իտի » լաքին իւք օղունու թէվ-
լիտ էթտիրտէն սօնրա մէզպուրէյի թանրմըտորը տէմէնին
նէգատար եանլը պիր հիւքմ օլտուղունու քիթապըն լիսա-
նընտան եանի սէօյլէմք թարղընտան հէքքէս անլայա պիլիր:

3. ՅԻՍՈՒՍՈՒՆ ԳԱՐՏԱՇԼԱՐԸ ՎԷ ԳԸԶ ԳԱՐՏԱՇԼԱՐԸ

Աստուածածին վախտէմիդին տիւշմէնլէրի, անրն տախմա պիրի դալըշ օլմաընա դաբըշ վա'զ էթտիրլէրի եանլը
թալիմաթը թաստիզ էթմէք իչին Սուրբ Աւետարանըն պա-
ղը անէթէրինի, եանի Յիսուսուն դարտաշ վէ դըզ դարտաշ-
լարընտան պահս էտէն անէթէրի պիղէ կէօսթէրիյօրլաւ:

Պու միշքիւլիւ հալը էթմէք իչին էվվէլա Եահուտի միլէ-
թինին ային ու ատէթ ինի, անլէրին ուսուլունա կէօրէ քիթա-
պը Մուգատտէսին սէօյլէմք թարղըն նազարը իթիպարա
ալմազ լաղըմորը:

1. Գարտաշ վէ հիւճ իրիք բէլմէլէրի եալընըզ, պիր սնա-
տան եախօտ պիր պուպատան տօղանյար իչին տէնմէյիպ կէնիշ
պիր մա'նատա օլարազ ևազըն սզրրպալար տաիի քէնտի
արալարընտա դարտաշ վէ հէմշիլէր իսմլնի ալըլար իտի: Եանի
եէկէնլէր ամուճա զատէլէր, ամէ զատէլէր, թէյլէ զատէլէր,
պաղըտա տահա երրազ պիր տէրէճէտէ ազրրպա օյանլար, վէ
վաթման տաշլար քէզա բէնտի արալարընտա դարընտաշ դըշ
դարընտաշ իսմինի ալըլար իտի:

Ղովտ հար Աբրահամին եէկէնի (պիրատէր զատէսի) իբէն
Թէքվին 12, 5.) Աբրահամ Ղովտա « զիրա պիզ պիրատէրիզ »
Թէք. 13, 8. Քէզա Նազովը օղու Լաբան եէկէնի Յակոբա
(հէմշիլէր զատէսինէ) պիրատէր տէյօր: « Անն պէնիմ պիրա-
տէրիմ օլտուղուն իչին պանա մէճճանէն մի' խըզմէթ էտէճէք-
սին » Թէքվ. 29, 15. Թէվալիի քիթապընտա Մուղլէնի
օղուլարը Եղես դարըն վէ կիսին էվլապալը քէնտի արալա-
րընտա պիրատէր եատ էտիլիյօրլաւ: Թէվալիի էվվ. 23, 21, 22.
Մովսէս Ղէլիլիլէր քիթապընտա Ահարոնուն օղուլարը Նա-
գար վէ Աբիուդու, փէտէրլէրինին ամուճասը Ողլէլէն օղուլարը
Միսայէլ վէ Եղեսաբան իլէ պիլատէր թէսմիյէ էտիյօր: Ղէլի.
10, 4. Թէքվին քիթապընտա վաթմանտաշլար հաթթա, պիրա-
տէր տէնիլիյօրլաւ: Թէքվ. 19, 6, 7.

2. Գարտաշ, դըզ դարտաշ բէլմէլէրինին քիթապընտ օլան

Փարգը մանալարընը անլատրդտան ոսնրա, պիրաղտա Սուրբ Աւետարանն պու մատտէ իւզերինէ օլան պաղը աեթթլերին թէֆթիչ էաֆպ անտէն տախի պիր տէրս ալալը մ:

Սրաթեհու. « Պու, տիւրկերին օղու տէյիլմի, անասընա Մարիամ, վէ գարտաշարընա Յակոբոս, վէ Յովսէփ, վէ Սիմոն, վէ Յոհան տէմէզլերմի: Աէ գըզ գարտաշարը ճիւմէսի եանըմըզտա տէյիլերմի: » Մատթ. 13, 55, 56.

Այնի Անետարանից Յիսուսուն գարտաշարը տէնիլէն Յակոբոսուն վէ Յովսէփին անալարընն իամինի շէօյլէճէ պիզէ պիլտիթիյօր: « Օնլարըն արասընտա Մագդաղէնալը Մարիամ, վէ Յակոբոսուն վէ Յովսէփին վալիտէսի Սրաիս, վէ Զէթէն օղուլարընն անասը վար իտի: » Մատթ. 27, 56.

Սրաիկու Աւետարանից բէզա բէնտի Աւետարանընտա (6, 3) աեթինտէ Յիսուսուն գարտաշարը տէտիյի Յակոբոսուն վէ Յովսէփին վալիտէլերինն իամինի պիզէ կէօթէրիյօր: « Աէ երրագտան պաղան գարըլար տախի վար իտի վէ օնլարըն արասընտա Մագդաղէնալը Մարիամ, վէ Գիլլիոյ Յակոբոսուն վէ Յովսէփին անասը Սրաիս, վէ Սողոմէ տալի վար իտի. » Մարկոս 15, 40.

Հոսկիս Անետարանից տախի Յակոբոսուն վալիտէսինն իամի Սրաիս օլտուղունու (24, 10) տա թաստիզ էտիյօր:

Յովհաննէս Անետարանից, Յակոբոսուն վէ Յովսէփին վալիտէլերի Սրաիսմըն Հագդընտա տիկեր իւշ Աւետարանիլէրտէն տաՀա Փարգը պիր իյդաՀաթ վէրէրէք Յակոբոսուն վէ Յովսէփին փէտէրլերինն տախի իամինի պիզէ պէեան էտիյօր: « Աէ Յիսուսուն խաշընն եանընտա վալիտէսի իլէ վալիտէսինն Հէմէրէտի Կղէսվիսալըն Սրաիսմըն (Կղէսվիսա-

լըն գարըսը) տուրույօրլար իտի. » Յովհ. 19, 25

Հու Հալտէ Յիսուսուն գարտաշարը թէսմիյէ էտիլէն Յակոբոսուն վէ Յովսէփին թէնճէ վալիտէլերի պուլունան Մարիամ Յիսուսուն վալիտէսի աղիզ Մարիամըն Հէմէրէտի (էտտա ագըրպասը) վէ Կղէսվիսալըն գարըսը օլույօր Կղէսվիսա Յակոբոսուն վէ Յովսէփին փէտէրի տիր: Կղէսվիսա Ալիէնու տախի տէնիր: Մարկոս 3, 18.

Յակոբոսուն վէ Յովսէփին Հագդընտա կէթ իրտիյիմիզ իսպաթլարը Յիսուսուն գարընտաշը տէնիլէն Յուգայա տախի թաթպիզ էտէպիլիթիզ զերա Յուգա բէնտիսի Յակոբոսուն պիրատէրի օլտուղունու պիզէ պիլտիթիյօր: Յուգա 1, 1.

Յիսուսուն պիրատէրի տէնիլէն Սիմոն կէլիճէ 160 աեճէսինն տօղու եաշայան վէ խուսուսի սէյեաՀաթլարլա Պաղէսթին թօփրաղըն կէղիպ սօլաշան պիր միւլէլիթ (Հէճէղիբբ.) անըն Հագդընտա շէօյլէ եաղըյօր: « Յակոբոս, իւլաւքէարըն Էօլտիւյիւ ալյնի սէպէպ իշիւն գանըն տէօքտիւրտէն ոսնրա ումուսուն բէյի իլէ անըն եերինն Սիմոն ինթիխապ էթտիլէր (Երուսաղէմտէ Եպիսկոպոս օլմագ իւզրէ). Սիմոն պաշգալարընա թէրճիՀ օլունտու շիւնքի Սիմոն Յիսուսուն աւմուճա զատէլերինտէն պիրի իտի. (Ագըրպալարընտան.) (Էօզէպիոս. Դ. 22.)

Պու Սիմոն Դրամանըն իմբէրաթօրլուղու զէմանընտա (98—117) 120 եաշընտա, խաշ իւզերինտէ Էօմրիւնէ խիթամ վէրմիլտիր:

Իմտի Գիթապը Մուգատտէտէ գարտաշ վէ գըզ գարտաշ բէլիմէլերինն վէրիլէն կէնիշ վէ Փարգը մանալար, Սուրբ Աւետարանըն եօգարըտա զերը էթտիյիմիզ աեթթլերի, Ա-

տուածածին վալիտեմիդին տախիմա պիբիր դալտորը պապըն-
տաքի աղիզ, ուսմամի վէ Աւաքեւական Գիլիսանին Աւաք-
եալտորտան պէրի պիլա թէրէտտիւտ վէտախիմա դապուլ վէ
վա'դ էյլէտիյի թալիմաթ, վէ աղիզ բիվայէթ Յիսուսուն
գարտաշարը տէնիլէն շախպարն Մարիամ Աստուածածին-
տէն տիւնեայա կէլմէ դարտաշար տէյիլ անձագ Եիսուսուն
ազրըպալարը օլտուգլարըն կիւզէլէ կէօթէրիյօրը:

3. Եօգարըտա զիբր էտիլէն անէթլէրտէ Եաճուտիլէրին
խթիմալ էթտիբլէրի « գարտաշ » լուգէթինի Մաստի պիր
մանատա դապուլ էտիպ, Յախրուսու, Յովսէփի, Սիմոնու վէ
Յուդայը Յիսուսա թէնձէ գարտաշ վէրէձէ ք օլուր իսէք, Եա-
ճուտիլէրին ա'յնի անէթլտէ իսթիմալ էթտիբլէրի շու սէօզէ-
րի տախի « պու, տիւրկէրին օլլու տիլիլմի » մատրի մա'նասըյ-
լա դապուլ էտէրէք « Յիսուս թէնձէ տիւրկէր Յովսէփին օլլու
տուր » անէք իձապ էտէր: Օլ զէման Ալաճա գարը քիւֆր
էթմիլ վէ էպէտի սէլամէթիմիզին ապ ու էսասընը պօշա չը-
գարմը օլլուրուզ

4. Հերոգէսին էօլիւմիւնտէն սօնրա մէլէք Մըսըրտա
Յովսէփէ կէօրիւնիւպ, պաշգա գարտաշ նէտէ չօճուգ զիբր
էթմէյէրէք « գալզ վէ չօճուղու վէ անասընը ալըպ Խարայէլ
տիյարընա կէթ ... » տէյօր: Մատթ. 2, 20.

5. Քրիստոս էֆէնտիմիլ խաչ իւզէրինտէ էօլէճէյի սըրա-
տա, սէվիլի վալիտէսինի, քէնտի սէվիլի շայրտինէ հէվալէ
էտիյօր: « Իլթէ օլլուն ... իլթէ անան » սէօզէրիյլէ Յովճան-
նէսի Մարիամա էլլատ, վէ Մալիաը Յովճաննէսէ վալիտէ

վէրիյօր, « վէ շայրտ օլ սասթտան օնու քէնտիսիլէ պէրա-
պէր ալար » Յովհ. 19, 26, 27.

Պու սէօլլէր տախի աղիզ Մարիամըն Եիսուստան պաշգա
էվլատը օլմատըղըն պիզէ պիլտիրիյօր: Աստուածածինին
պաշգա էվլատըրը օլմուշ օլտա իտի, Եիսուս քէնտի աղիզ վա-
լիտէսինի, թէնձէ օլան սայիր գարտաշարը տուրուր իքէն
Յովճաննէսէ էմանէթ էթմէլ իտի, հաթթա վալիտէսինի
քէնտի էվլատըրընտան ալըրպտա Յովճաննէսէ թէտիմ
էթմէք Եիսուս Քրիստոս էֆէնտիմիլին ապալէթ վէ մէրհա-
մէթինէ Եազըմադ իտի: Եկէրչի Մարիամ Աստուածածինին
տիկէր էվլատըրը օլմուշ օլտա իտի, հիչ, տիւնեատա վուգու'ի
վարմը տըրքի, պիր անա պախուտուս Աստուածածին կիպի
աղիզ, մէրհամէթլի, մուհապէթլի վէ փաք պիր անա, քէնտի
խանէսինի, էվլատըրընը, գըղարընը պըրագսըն վէ գալզսըն տի-
կէր պիր կէնձ քիմսէնին խանէսինէ, վէլէվ ազրըպսըրտա օլտա,
կիթսին, էվլատըրընը գըղարընը ըտտ էտիպ ախէրին էվին-
տէ իդամէթ էթսին: Պու հալ ինսան Եա տտէմ էվլատը օլան
պիր անայա Եազըմատըղը կիպի, լութֆուլա տօլու օլան պիր
պարիբէ գըլա, Եանի Աստուածածին Այս Մարիամ կիպի ա-
նայա տալ վէ գաթիլէն Եազըմադ.

Աստուածածին վալիտէմիզին տախիմա պիբիր գալմը օլ-
մատըն տայիր հայրապետէրաէն պազըլարընը Փիբիրէրի-
նի տախի զիբր էտէլիմ:

Որոգիէնս (բան Ե. ի Աւս.) « Քիմպու տէրէճէ համա-
դաթա, պիլմէմ, գահպ օլույօր քի, քէնտիսի Քրիստոս
թէվլիտ էթտիբաէն սօնրա, կէօյա Յովսէփ իլէ պիրէշմիլ

օլտուղուս սէպէպտէն Մարիամըն գուրթարըճը թարաֆընտան
րէտտ օլունմուշ օլտուղունուս սէօյլէսին »

Սուրբ Բարսեղ (բան 'ի ծնունդն Քրիստոսի. 25.) « Քրիս-
տոսոս սէվէն զաթլար իշիթ մէյէ պիլէ թէհամիւլ էտէմէղէր,
կէօյա պիր վազըթ սօնրա Աստուածածին պիքիր գալմատան
տուր օլմուշ. »

Ս. Եպիփան (Հերետիկոսութեանց 78. Նիմ. 9.) Օլ քիմ-
սէլէրի Հերետիկոս սիլքինէ իտիսալ էտիյօր, անէր քի Քրիս-
տոսուն թէվէլլիտիւնտէն սօնրա Մարիամըն Յովսէփ իլէ
դէվճ, վէ դէվճէ ասէթ ինի իճրա էթմիշ օլտուղունուս սէօյլէ-
մէյէ ճէսարէթ էտիյօրլար իտի. վէ ծնարը Մարիամըն իսսիմ-
լ էրի (Մարեմամարտ) թէսմիյէ էտիյօր. վէ էվլէլինտէն քէն-
տի զէմանընա գատար, հիշ պիր քիմսէ, էվլէլա պիքիր (Կոյս)
իսմինի թէլէֆֆուզ էթմէտէն, Մարիամըն իսմի շէրիֆինի
դիքը էթմէլիշ տիր: »

Ս. Ամբրոսիոս (Յաղ. Կուսին. Գլ. 2. Նիմ. 45) « Պիքիր-
լիք մուս'լիմի էքսիք օլմատը. նէտէ միւմքին օլմուշ իտի քի,
Ալլահը թէվլլիտ էթմիշ օլան, ինսան տօղուրան թէսմիյէ
օլունտուն. նէտէ Յովսէփ սալիհ պիր զաթ օլտուղուս հալտէ,
Ալլահըն անասը իլէ ճիսմանի իիթիլաթտա պուլունմազ տի-
վանէլլիինի իլթիգամ էտէպիլլի իտի: »

Ս. Հերոնիմոս (զիրք. ընդդէմ Հելլէտիստի խդ. 2) Եղէ-
կիէլին սէօղլենին թէֆսիրինտէ. « վէ Բապպ պանա տէր.
օլ գափու գափալը գալըն, վէ աշըլմարն, վէ քիմսէ օրտան
կէշմսին, զիրա Իսրայէլին Բապպ Ալլահը ծնտան կիրէճէք, վէ
գափալը գալըն » պուս սէօղլէրին թէֆսիրինտէ պէօյլէ սէօյ-
լէյօր. « Էքէր կիւզէլ պաղըլարը պու գափալը գափու իլէ ծնտան

քի Իսրայէլին եալընըզ Բապպ Ալլահը կէչէճէք տիր, պիքիր
Մարիամը անլայօրլար. օ քի տօղուրմագտան էվլէլ, վէ տօ-
ղուրտուգտան սօնրա պիքիր (Կոյս) գալտը. »

Սուրբ Օգոստինոս (Ճառ. Ժ. 'ի Յովհաննէս) : « Ներէ-
տէն էֆէնտիմիղէ գարընտաշար արայօր, ասէպա Մարիամ
թէքըրամը տօղուրտու, հաշա ! ծնտան պաշատը պիքիրէրին
իսսիյէթի. «ՕԼ ՏՈՒԽԹԷՐ, ԱՆԱ ՕԼՄԱՅԱ ԳԱՏԻՐ ՕԼՏՈՒ,
ԱՄՄԱ ԳԱՐԸ ՕԼՄԱՅԱ ՄԻՒԳԹԷՏԻՐ ՕԼՄԱՏԸ: »

Աղօթք Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ առ
Սրբուհի Աստուածածինն: Զ :

Եւ արդ ի վերայ այսֆանեաց յուսահասութեանց, եւ
անարկու արաքեկութեանց, պակուցանողական սաս-
կութեանց, Ասուածային բարկութեանց սագնապեալ
նոզուով քախճութեան իսպառ. աղաչեմ գեեզ սուրբ Աս-
տուածածին. հրեշտակ 'ի մարդկանէ. մարմնասեպիլ Քե-
րովբէ. Երկնաւոր արաշուհի. անխառն իբր զօդ. մաքուր
որպէս լոյս. անշաղախ բոս նմանութեան պասկերի արու-
սեկին բարձրութեան. գերազանց քան զբնակութիւն ան-
կոխելին Սրբութեանց: Երանաւոր խոսմանն սեղի. Եդեմ
ճնշական. ծառ կենացն անմահից, բոցեղեն սրովն պարու-
նակեալ: Ի բարձրեալն հօրէ գօրացեալ, եւ հովանացեալ:
Հանգստեամբ հոգւոյն հանդերձեալ եւ մաքրագործեալ:
Բնակութեամբ Որդւոյն յարդարեալ եւ քաղաւարեալ:

Միածինն հօր եւ Բեզ անդրանիկ. որդի Բո ծննդեամբ եւ
 Տէր արարչութեամբ: Ընդ անադոս մաքրութեանդ եւ անբիծ
 բարի. ընդ անարատ սրբութեանդ եւ խնամակալ բարե-
 խօս: Ընկալ զմաղթանս այս արեւսանաց Բոս դաւանո-
 յիս: Եւ մասն, ընծայեա՛ ընդ սմին խառնեալ զբանն իմ
 նախնի մեծիդ ներքոյի՝ ի Բոյդ պաղասանս: Հիւսեա միա-
 ցո զմեղուցելոյս դառն հեծութիւն ընդ Բոսդ երջանիկ
 եւ խնկաւորեալ հայցուածոց՝ չունկդ կենաց պսղոյն օրհ-
 նութեան: Զի իբեկ միշտ օգնեալ եւ բարեգործեալ եւ ՚ի
 մաքրական Բո ծնելութիւնդ ապաւինեալ եւ լուսաւորեալ,
 կեցից Բրիսնոսի որդւոյ Բոյ, եւ Տեառն: Օծանդակեա բե-
 շողդ աղօթիւք խոսովանեալ մայրդ կենդանեաց, եւ ելիցն
 իմ յերկրես հովտե առանց լկանաց հետեւել, ի կեանս
 օրելանացդ պատրաստութեան. զի բերեաւսցի կատարածն
 իմ ինձ ծանցեցելոյս անօրհնութեամբ: Արացես օհ ինձ
 բերկրութեան զօրն իմ չազմապի՝ ողջացուցի՛ երկանցն
 Եւայի: Բարեխօսեա, խնդրեա՛, աղաչեա. զի բոս աննա-
 ռեւի մաքրութեանդ եւ անա զբանիդ հաւատամ զընդու-
 նելութիւն: Արեւանոօօ օգնեա՛ վսանգեցելոյս գովեալդ ՚ի
 կանայս: Ծուր խոնարհեցո առ իմ հաշտութիւն ծնողդ
 Ասուծոյ: Ընդ իմում քուտառիս հոգա, խորան բարձրե-
 լոյն: Զեռն տուր անկելոյս, չանար երկնային: Փառաւորեա՛
 զորդիդ Բո, ի Բեզ անսուածօրէն ինձ հրաշագործել Բա-
 լութիւն եւ ողորմութիւն, աղախին Ասուծոյ, եւ մայր:
 Բարձրացի պատիւ Բո ինեւ, եւ ցուցցի՝ փրկութիւն իմ

Բեւ, երբ զիս զսցես, Տիրամայր. քե ինձ ողորմեցիս, Սրբու-
 ճի քե զկորուսեալս շահեցես անարատ. քե զհարբուցեա-
 լիս յանձանձեցես, երջանի. քե զամաշեցեալս յառաջ մա-
 տուցես, բարեւորն. քե յուսահատելոյս ինձ միջնորդես-
 ցես, միշտ Սուրբ Կոյս, քե զմերժեալս ընտանեցուցես, մե-
 ծարեալդ Ասուծոյ. քե յիս ցուցցես զգրածութիւն, լուծի-
 չրդ անիծից. քե զծփեալս հաստեցես, հանգիստ. քե ի խը-
 ռովութեանցս յուզմանց փոխեցես զիս, խաղաւարար. քե
 վրիպելոյս ինձ հնարաւորեցես, գովեալ. քե վասն իմ մը-
 ցես ի հանդես, մահու նահանջիչ. քե զդառնութիւնս իմ ա-
 նուշեցես, Բաղրութիւն. քե զբաժանման իմ խտրոց Բա-
 շեցես, հաշտութիւն. քե զանմաքրութիւն իմ բարձցես, եղծ-
 ման ընդոսնիչ. քե զմատնեալս մահու փրկեցես, կենդանի
 լոյս. քե զլալեացս ձայն հասցես, բերկրութիւն. քե զխոր-
 տակեալս կազդուրեցես, դեղ կենաց, քե ՚ի կործանեալս
 յիս անկարկեցես, հոգելից. քե ողորմութեամբ ինձ պա-
 տահեցես, կտակ նուիրեալ: Օրհնեալդ միայն ՚ի շրթունս
 անբիծս յեզուաց երջանկաց: Ահա կարիւ մի կարին Բոսդ
 կուտութեան յանձն իմ անձրեւեալ կենաց ինձ զօրէ. մայրդ
 բարձրելոյ Տեառն Յիսուսի Արարչին երկնի եւ բնաւին
 երկրի. զոր աննառապես ծնար բովանդակ մարմնովն եւ
 համայն Աստուածութեամբն: Որ փառաւորեալն է ընդ հօր
 եւ հոգւոյն սրբոյ Բոսութեամբ, եւ անհնութեամբ, մերոյին
 բնութեամբս միացելով ամենայն եւ յամենայնում մի
 յերորդութենէն. նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամեն:

Սուրբ Գրիգոր Նարեկացիին

Աստուածածին վալիտէմիզին շէրէֆինէ

Թէէլիֆ էթուլի տուա : 2

Իմսի պուգասար իւմիս ֆեսիլիյի իշինսէ, վէ սենսէր-
լի եիւրեֆ ըզգրապլարնսա, միւսնիս շիսսէրլերսէ, Ալլա-
նըն ղազապը գարսըսընսա մուզղարպ, սաիւմա գաւա-
վէր իշինսէ ղարգ օլմուս (պիր) եիւրեֆէ, սանա ռէնա
էսէրիմ, էա սուրբ Աստուածածին: (Սէն) էա ինսանսան
մէլէֆ, քէն իշինսէ ֆերովքէ, կէօյլիւ սուլքան, հեվա կիպի
սաֆ, նուր կիպի փաֆ, եիւսէֆէ (փարլայան) շէֆազ
էրլսըզը կիպի փարլազ, ազիլլիյին էազլաշըլմազ մէֆեա-
նընսան ղայէրլէ իւսթիւն, մուրլու վա՛սըն մահալի, իրի
Ասէն նէննէրի, աքէսէն գըլըն իլէ մուհաֆազա էսիլէն
էօլիւմսիւզ հայաք աղանը: (Սէն) միւրէա՛լ Փէսէրսէն
գուվլէր ալմըս վէ հըֆզ օլունմուսուն: Ազիզ ռուհուն
սէնսէ սաֆին օլմասըլլա լէրաֆէր պուլմուս վէ փաֆլան-
մըսըն: Օղուլուն սէնսէ սաֆին օլմասըլլա սըրալանմըս
վէ մէսէն օլմուսուն: Փէսէրին պիրինիֆ օղլու վէ սէնին
իլէ կիլասըն, (սէնսէն) Տօլմազլա կիլասըն, էարաքմազ
(նիհէրիլէ) Բապպըն օլմուսուր: Լէֆէսիզ քէմիլլիյին
իլէ գուսուրսուզ վէ իլպիր (սին), փաֆ ազիլլիյին իլէ
սըլանէքէար շէֆաա՛քը (սըն): Սէնի իզրար վէ ի՛րի-
րաֆ էսէնին շու ռէնա վէ իլէֆլէրինի գապուլ էլէ: Վէ

սանա մէսն ու սէնալար օգույարազ էվլէնէ իսթիրհամ
էքմիս օլսուղում իլէֆլէրիմի շիմսիլլէրէ պիրլէսիրպ
անլէրիսէ (էվլասընա) արգ վէ քազսիմ էլէ: Պէն կիւ-
նանֆեարն անըլը ֆիղանլարըն սէնին մուրլու վէ քաք-
լը գօգուլու իլէֆլէրինէ պիրլէսիր, էա՛ պէրէֆէր մէլվէ-
սինն հայաք աղանը. զիրա սէնսէն սաիւմա մուսվէնէր
վէ խալըր կէօրմիւս վէ սէնին փաֆ քէմիլլիսիւնէ սըլըն-
մըս վէ (անսէն) քէնվիր օլունմուս օլարազ սէնին Քրիս-
տոս կիլասըն Բապպսա էաշայալմ: (Սէն) էա իրիլէրին
վալիսէսի (սէյէ) իզրար օլունան, պէնիմ պու միհնէր
սէրէսինսէն էզիյէսիզ չըգմամա վէ հազըրլանմըս օլան
հայաք գօնազլարընա գապուլ օլունազլըլըմ իշին գօլ-
լարըլըն ռէնասըլլա էարսըմ էլլէ, շէօյլէֆի կիւնանլարըմ
(սէպէպինսէն) աղըրլաշմըս օլան նէրինէմ խաֆիֆլէ-
սին: (Սէն էա՛) Նւասան (պիզէ ինքիզալ էսէն) աղըր վէ
անըլարա շիֆա վէրէն, պէնիմ սըզլէր կիւնլէրիմի շազլըզ
կիւնլէրինէ քէպսիլ էլլէ: Շէֆաա՛ր գըլ, իլէ, ռէնա էր,
զիրա վասֆ օլունմազ փաֆլըզն իշին, իլէֆլէրիյին գա-
պուլ օլունանաղընա ինանըրըմ: Եա՛ գարըլար արասըն-
սա մէսն օլունմուս (պիլիր) պէն քէնիլիէ իշինսէ պուլու
նանա կէօզ էաշլարընլա էարսըմ էլլէ: Եա՛ Ալլան վալի-
սէսի, պէնիմ պարըզըլըլըմ իշին իլէ իւսթիւնէ կէլ:
Եա՛ Ալլան քաա՛լանըն մէզպանը, պէնիմ մուզաէէզամը
սիւշին: Եա՛ սէմալի սանար, պէն իլաշմիւսէ էլինի ու-
զաք: Եա՛ Ալլանըն խալալըլը վէ վալիսէսի պէնիմ հազ-

գրեալ Ալլահա եագրեքր պիր աֆվլըզ վե մերհամէք մու-
նիզաքը ինրա էտրեֆ էվլասընը սենէ քա՛ղիմ վե քեմ-
նիս էլլէ :

Եա՛ Բապպըն վալիսէսի էկէր պեն (գայ՝ օլմուշու) պուլուր խեն, եա՛ ազիզէ էկէր պանա մերհամէք էտր խեն, եա՛ լեֆէսիզ (պիֆիր) էկէր պեն դալայ օլմուշու գազանըր խեն, եա՛ մուրլու (վալիսէ) էկէր պէն նա-
գաւսան սիււմիւշիւ էիւզէ չըգարըր խեն, եա՛ լուքֆեար էկէր պէն, խանիլ օլմուշու հուզուրա չըգարըր խեն, եա՛ սաի՛մի ազիզ պիֆիր էկէր (պեն) գաքի իւմիս էտէն իշին միշանը օլուր խեն, եա՛ Ալլահսան իզգէքլէնմիւշէ էկէր պէն րէս օլմուշու գապուլ էքսիրի խեն, եա՛ լա՛նէք (հիւմիւնիւ) Ֆեսիւ էտէն էկէր պանա քերահիւ-
միւնիւ կէտքերի խեն, եա՛ սէլամէք (լիմանը) էկէր պէն (Ֆուրքունալար իշինէ) չալգանանը մէքին գրլար խեն, եա՛ սուլի պալսէ էտին, էկէր հէլէնանլարըմըն քէ-
հիրաքընսան պենի քախլիս էտր խեն, եա՛ մէսն օլուն-
մուշ էկէր պեն էանըլմըսա պիր չարէ պուլուր խեն, եա՛ էօլիւմիւ քենիլ էտէն էկէր պենիմ իշիննէն կիրիւի խեն, եա՛ քաքլըլըզ, էկէր պենիմ անըլարըմը քաքլըլան-
սըրըր խեն, եա՛ պարըզըլըզ էկէր պենիմ (էվլասընսան) ալըլմամըն էնկէլինի գալսըրըր խեն, եա՛ Ֆեսասը իզալէ էտէն էկէր պենիմ (կիւնան) լեֆէլէրիմի սիլէր խեն, եա՛ սիրի ըրըզ էկէր պեն (էպէսի) էօլիւմէ քէսլիմ օլմու-
շու խէլաս էտր խեն, եա՛ շազըլըզ էկէր պենիմ Ֆիդանլա-

րմըն սէսիւնի քէսէր խեն, եա՛ հալաք իլանը, էկէր պեննէսարէքսէն գալմըր գուվէքլէնսիրի խեն, եա՛ (ազիզ) բուն իլէ մեմլու էկէր պեն գայ՝ օլմուշու աքֆը նազար էտր խեն, եա՛ նիպէ օլունմուշ վասիլէք էկէր մերհամէ-
քինլէ պենի խքիզալ էտր խեն պենիմլէ (պանա եա-
փանաղըն իւպու ինայէքլէրինլէ) սենին շէրէֆին քեա՛ լի էտէնէ վէ պենիմ խէլասըլըմ սենէն նիւմայան օլա-
նազ սըր :

Սեն մանգա ազիզլէր լիսանլարընըն վաֆ սուսազլա-
րընսա քեմնիս օլունմուշուն. իւրէ, եա պիւքիւն սեմա վէ գեմնին խալիզի Բապպ քեա՛լա Յիսուսու վասֆ օլունմազ պիր քարգսա քեմիլ քենիլլէ վէ քեմիլ Ալլահ-
լըլըլա քեմիլիս էտէն վալիսէ, սենին պաֆիրանէ սիւսիւլին պիր սաւլատընըն իւզէրիմէ սիււմէսի պենի ինեա էտր .
Ֆէսլիսի մուգասսէսէն (անձլարընսան) պիրի օլան վէ քենէսիւս օլունմազ պիր սուրէքսէ պիւսպիւքին քա-
պիաքըմըլ պան վէ նէվնէրիլէն Փէտէր վէ Ազիզ բունըլա շէրէֆէնէն էվլասըն Յիսուսա էպիլ իւլ ապաս շէրէֆ վէ
(համս ու սենալար) օլուն ամեն .

ՊԱՂԱՏԱՆՔ

Առ ամենասուրբ կոյսն Մարիամ

Տէր ողորմեա՛ :	կոյս քարոզելի .	
Քրիստոս ողորմեա՛ :	կոյս հօր .	մեզ
Տէր ողորմեա՛ :	կոյս գթած .	
Քրիստոս լո՛ւր մեզ :	կոյս հաւատարիմ .	
Քրիստոս անսա՛ մեզ :	Հայելի արդարութեան .	
Հայր երկնաւոր Աստուած	Աթոռ իմաստութեան .	
ողորմեա՛ մեզ	Պատճառ մերոյ խնդութեան .	
Որդի փրկիչ աշխարհի	Անթ հոգեւորական .	
Աստուած ողորմեա մեզ	Անթ պատուելի .	
Հորդի սուրբ Աստուած ողորմ	Անթ ընտիր աստուածպաշ-	
Սուրբ երրորդութիւն մի	տութեան .	
Աստուած ողորմ :	Վարդ խորհրդական .	վան
Սրբուհի Մարիամ .	Աշտարակ դաւթեան .	
Սուրբ Աստուածածին .	Աշտարակ փոսկրեայ .	
Սուրբ կոյս կուսանաց .	Տուն ոսկեղէն .	
Մայր Քրիստոսի .	Տապանակ ուխտի .	
Մայր Աստուածային շնոր-	Դուռն երկնից .	
հաց .	Աստղ առաւօտեան .	
Մայր Մաքուր .	Առողջութիւն հիւանդաց .	
Մայր սուրբ .	Ապաստան մեղաւորաց .	
Մայր անարատ .	Մխիթարիչ վշտացելոց .	
Մայր անբեծ .	Օգնական քրիստոնէից .	
Մայր սիրելի .	Թագուհի հրեշտակաց .	
Մայր սքանչելի .	Թագուհի նահապետաց .	
Մայր բարի խորհրդոյ .	Թագուհի մարգարեից .	
Մայր արարչին .	Թագուհի առաքելոց .	
Մայր փրկչին .	Թագուհի մարտիրոսաց .	Արթեա
կոյս իմաստուն .	Թագուհի խոստովանողաց .	
կոյս յարգոյ .	Թագուհի կուսանաց .	

Թագուհի ամենայն սրբոյ .
 Թագուհի անարատ յղացել .
 Թագուհի ամենասուրբ վար-
 դարանի .
 Թագուհի խաղաղութեան .
 Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս
 զմեզս աշխարհի .
 Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս
 զմեզս աշխարհի .
 խնայեա՛ ի
 մեզ Տէր .
 Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս
 զմեզս աշխարհի .
 Ողորմեա՛
 մեզ :
 Յիսուս լո՛ւր մեզ .
 Քրիստոս անսա՛ մեզ .

Աղաչեա՛ վասն մեր Սուրբ Աստուածածին .
 Զի արժանի լիցուք խոստմանցն Քրիստոսի .

Սահիփէ	սաթրը	ղալութ	Թասհիհ
5	8	աին	տին
6	27	էթմէքտէտէրլէր	էթմէքտէտէրլէր
13	18	իւզէրինի	իւզէրինէ
16	22	Ղուկ	Խպրան
31	3	լան	օլան
33	8	օլահ	օլան
38	13	իւբ	իւբ
39	2	կիթապընտա	քիթապընտա
41	26	գարաաշ	գարաաշ

ՊԻՆԴԻՍԹ

Հերմեթիկ վալիտե	5	3. Բրոթէսթանլըգ	32
Գրամը Էվլէ	7	Ա. Իլինէ միւճէվհէրաթ	
Ա. Փետեր Ալահըն կէօս-		դօնուլմուշ օլան դու-	
թէրախի Էօլ:		թուենուն թէմսիլի	33
Բ. Որդի Աստուածըն		Բ. Մարիամտա պիլիմ	
Աղեղ Մարիամ իլէ օլան		կիպի դարըտան տողմա-	
իլթիպաթը	11	մըշմը	35
Գ. Աղեղ բուհուն Պիլիբ		Գ. Մարիամ Աստուածա-	
Մարիամա օլան թէվէճ-		ծինին տալիմա պիլիբ	
ճիւհիւ	14	դալմըշ օլտուղու	36
Դ. Աղեղ հայրապետէրին		1. Իլը օղլունու	37
թալիմաթը	17	2. Իլը օղլունու թէվլիւ	
Գրամը սանի	21	էտինճէյէ տէր	38
Ա. Թարիխի վաղըլար		3. Յիսուսուն դարտալ-	
1. Բօմա շէհրինտէ վէպա		Լարը ...	40
իլէթի	21	Աղօթք Սրբոյն Գրիգորի	
2. Մարիամ իմինին Էօր-		հարեկացույ առ Սրբու-	
թուու	23	հի Աստուածածինն	47
3. Լուրս մաղարար	25	Այնի տուանըն թէրճիմէ-	
Բ. Աղեղ պիլիբ Մարիամը		սի	50
քիմլէր սէվմէզ	28	Պաղատանը առ ամենա-	
1. Սաթայէլ	28	սուրբ Կոյսն Մարիամ:	54
2. Նէստորիոս	29		

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0653152

Թապ՝ մէսարիֆի գլումէն տինտար ճէմաաթըմըզն
մուսալէնէթիլէ թէսիլէ օլունմուշտուր:

ՔԻՅԱԹԸ 5 ՂՐԸ: ՍՈՒՐԻ